

1963

ՄԱՅՈՒՆՅԱՆ

06/1963-40
810-7010000

140
1963

ՅԱՄԵՂԷԱ

საქართველოს 45

რიონ მხარეაქველი
საქართველოს ალკ ცენტრალური
კომიტეტის წევრნი

ორმოცდახუთი წლის წინათ—1918 წლის 29 ოქტომბერს—ქალაქ მოსკოვში, ბოლშევიკური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ინიციატივით, მოწვეული იქნა რუსეთის მუშა და გლეხი ახალგაზრდობის კავშირების პირველი ყრილობა, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა პროლეტარული ახალგაზრდობის მოწინავე რაზმს — კომკავშირს.

პირ კიდევ გახული საუკუნის 80-იან წლებში პროგრესული ახალგაზრდობა აქტიურად ებმება არაღებულური წრეების მუშაობაში. მუშათა მოძრაობის აღმავლობის შესაბამისად, ძლიერდებოდა ახალგაზრდობის ფართო მასების მოძრაობაც. 1904-1906 წლებში რუსეთის მთელ რიგ მაზრებში არაერთხელ მოეწყო ახალგაზრდობის შეიარაღებული გამოსვლები.

პროლეტარულ ახალგაზრდობაში თანდათანობით შეიფუძებოდა გაერთიანების საკითხი. ბოლშევიკური პარტია, იწინებდა რა ახალგაზრდობის ამ მისწრაფებას, ყოველმხრივ დახმარებას უწყევდა მას ორგანიზაციებში, კავშირებში ჩამოყალიბებაში. ახალგაზრდობის პოლიტიკურად აღზრდის საკითხებს დიდ აღნიშვნას უთმობდა გაზეთი „პრავდა“. გილს უთმობდა ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის გამარჯვების შემდეგ ფართო გზა მიეცა ახალგაზრდობის რევოლუციურ მოძრაობას, რასაც მოჰყვა ახალგაზრდობის პირველი სოციალისტური კავშირების ჩამოყალიბება. ახალ-

გაზრდობის ორგანიზაციები შეიქმნა პეტროგრადში, მოსკოვში, კიევიში, ოდესაში, ხარკოვში, ტულაში, სარატოვში და სხვა ქალაქებში.

ახალგაზრდობის კომუნისტური მოძრაობის ისტორიაში უდიდესი როლი შეასრულა რსდმ(ბ) მიეიქსე ყრილობამ, რომელმაც სპეციალურად განიხილა ახალგაზრდობის კავშირების საკითხი და მიიღო რეზოლუცია ახალგაზრდობის დამოუკიდებელი, სოციალისტური კავშირების შექმნის შესახებ. ყრილობის შემდეგ ახალგაზრდობის მოძრაობა ახალი ძალით გაიშალა. ახალგაზრდობის კავშირები მტკიცდებოდნენ, ამრავლდებოდა თავიანთ რიგებს.

კომუნისტური ახალგაზრდობა, გრძნობდა რა რევოლუციის კარიზმის მოახლოებას, მტკიცედ ირსემებოდა რსდმ(ბ) გარეშე. ოქტომბრის რევოლუციის ქარ-ცეცხლიან დღეებში ახალგაზრდები, თავიანთ მამებთან, დედებთან და ძმებთან ერთად, იარაღით ხელში იბრძოდნენ თავისუფლებისათვის.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთანავე ახალგაზრდობას მიენიჭა პოლიტიკური და სოციალური უფლებები, საშუალება მიეცა ესწავლა და ემუშავა. ახალგაზრდობის შეიქმნა საკუთარი ძალი.

კომკავშირმა სიპაბუკე მძიმე წლებში გაატარა. როცა ჩვენი ქვეყანა სამოქალაქო ომისა და უცხოეთის ინტერვენციის ქარ-ცეცხლში იყო გახვეული, კომკავშირლები მაღა-

ტიან ერთად შეშანახა და ვაზნებს ობედნენ. კომკავშირის მთელი მუშაობა ერთ ამოცანას ემსახურებოდა — დაეცათ საბჭოთა ხელისუფლება მტრის ხელყოფისაგან. კომკავშირმა თავის მხრებზე გადაიტანა სრულიად რუსეთის სამი მობოლიზაცია. ახალგაზრდებმა გმირობის შარავანდელო შენობის კომკავშირის დროსა.

რუსეთის ახალგაზრდა პროლეტარებს თანგრძნობას უცხადებდა საქართველოს მოწინავე ახალგაზრდობა. საერთოდ ამიერკავკასიაში, ქართლ საქართველოში, ყალიბდებოდა და იწრთობოდა ახალგაზრდობის რევოლუციური ორგანიზაციები, რომლებიც მინადა ისახავდნენ ახალგაზრდობის პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის სულისკვეთებით აღზრდას.

1917 წლის 3 სექტემბერს დაარსდა საქართველოს ახალგაზრდა სოციალისტ-ინტერნაციონალისტთა

ორგანიზაცია „სპარტაკი“. ეს იყო საქართველოში კომკავშირის პირველი სერიოზული ჩანახაზი.

პარტული კომიტეტების დახმარებით, ახალგაზრდობის მმლარი რევოლუციური ორგანიზაციები შეიქმნა ქუთაისში, აბაშაში, ხონში, ოსურგეთში, ლენინში და სხვა მხარეებში.

1919 წლის 31 მარტს ქალაქ თბილისში ჩატარდა „სპარტაკის“ ორგანიზაციის კონფერენცია, რომელმაც გააერთიანა მანამდე დაქუცხული ორგანიზაციები და ჩამოაყალიბა „ახალგაზრდა კომუნისტების“ ორგანიზაცია „სპარტაკი“.

საქართველოს კომკავშირის დაარება ჩვენი პარტიის დახმარების შედეგი იყო. ახალგაზრდობას მხარში იდგნენ და ეხმარებოდნენ კომუნისტური პარტიის გამოჩენილი მოღვაწეები: სერგო ორჯონიკიძე, სერგეი კირივი, ნინო ცხაკაია, ანასტას მიქოიანი და სხვები.

ქართველ ახალგაზრდობისათვის დაუვიწყარი საქართველოში კომკავშირის დამაარებლების: ბორის მწელიძის, ვაიოხ ლევდაჩიანის, დავით კეკელიძის, ამახი ამირხეივანის და სხვათა სახელები

კომკავშირის ისტორიაში უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა მესამე ყრბობას, რომელსაც ესწრებოდა ვ. ი. ლენინი. „კომუნისტი მსოლიოდ მაშინ შეიძლება გახდეს, როცა უმის მისხნიერებას გააზრიდრება ყველა იმ სიმდიდრის ცოდნით, რაც კაცობრიობას შემოუშავებია“—აი, დიდი მითითება ბელადისა, მითითება, რომელმაც განსაკუთრებული როლი ითამაშა ახალგაზრდობის კომუნისტური ხულისკვთებით აღზრდის საქმეში.

კომკავშირმა უდიდესი წვლილი

შეიტანა სამოქალაქო ომით დაწვრთული ქვეყნის აღდგენაში, ხოლო შემდეგ—ინდუსტრიალიზაციისა და კოლექტივიზაციის გატარებაში. ათეულ ათასობით ახალგაზრდამ მონაშრა ინდუსტრიის კერები. თათხის ათასამდე გაბუკი და ქალიშვილი იღებდა მონაწილეობას ფაბრიკების, ქარხნების, შახტების მშენებლობებში. ქვეყნის ეკონომიურმა წინსვლამ დღის წესრიგში დააყენა კადრების აღზრდის ამოცანა. ახაქმეხაც ახალგაზრდობა იდგა სათავეში. კომკავშირის VIII ყრბობის შემდეგ დაიწყო მასობრივი ლაშქრობა წერა-კითხვის უცოდინრობის ლიკვიდაციისათვის. აღსანიშნავია 1929 წელს კომკავშირის მიერ ჩატარებული ღონისძიება—ლაშქრობა მოსახლეობისა და კოლექტივიზაციისათვის“. სწორედ ახალგაზრდობის უშუალო მონაწილეობით შეიქმნა ამ პერიოდში 6000 ახალი კოლმეურნეობა, რომელშიც სოფლის კომკავშირელთა უდიდესი უმარველობა გაერთიანდა.

კომკავშირმა, მთელმა საბჭოთა ახალგაზრდობამ, სამშობლოსათვის თავდადების უზადლო მაგალითი უტყენა მთელ მსოფლიოს დღისამაშულ ომის მიმდე დღემდე.

ამ უკანასკნელ წლებში, პარტიისა და მთავრობის მოწოდების პასუხად, საბჭოთა ახალგაზრდობა უდიდესი ენთუზიაზმით გაემართა ყაშირი და ნახენი მიწების ახათვიზებლად. ათეულიობით მილიონი მექტარი გატეხილი ყაშირი თავისთავად მეტყველებს ახალგაზრდობის დიდ მამაცობაზე.

კარგე შრომით მაჩვენებლებით, ბევრი სასახელო ფურცელი ჩაწერეს კომკავშირის ისტორიაში კარტელმა ახალგაზრდებმა.

სრული უფლება გვაქვს ვიამაყთ ახალგაზრდა ქართველი მეჩაიებით რომლებმაც მოკარგეს და სახელმწიფოს ჩააბარეს 110 ტონა ჩაის ფოთლი; მევენახეებით, რომლებმაც გადაჭარბებით შესარულეს სახელმწიფოსათვის ყურძნის ჩაბარების გეგმები.

სიხარულით აღვნიშნავთ ჩვენი რესპუბლიკის მუშა ახალგაზრდობის წარმატებებს, რომლებმაც სამშობლის ზეგეგმით მისცეს მათხის ტონა თუყუ, მათხის ტონა ფოლადი, 26 ათხის ტონა მარგანიცი.

კომკავშირის 45 წლისთავს ახალი წარმატებებით ხვდებიან ჩვენი მოსწავლეებიც.

ახალგაზრდობის წინ უდიდესი პერსპექტივებია გადაშლილი. ახალგაზრდობა ჩვენი ქვეყნის მშრომელთა პირველ რიგებში უნდა იდგეს, თავისი შრომითა და სწავლით ყოველმხრივ უნდა შეუწყოს ხელი ჩვენს დედასში კომუნისმის აშენების დედა საქმეს.

ნახატები თბილევ სამსრინათხა

« Խառնակ էլքն յոչքրին
Կար ինչն Կարն »

Երբեք չտեսնի քո զին քայտըսն
Կնն այլն քն չիտ արևելու ջրն չի
ու ինչն քո չիտու զար. Գրեթեպար-
նելու էք ևս էս, տ զար քո թախու զ-
տիտ, տի զոնկուրն նարեպու. մի զո-
ք յո յարկու քո յո էլք չիտ արևու-նայու հարու
արկու քո արկուն տուք զարեպքն յոնկուրն
արկուն տուք

Կնն կնոնու կարպուս նն տն զին լիննն ևս
մնննն քո արկունու կնն արկն զարկն կարպ
նն մնն զնն քո կնն հանն զար. կարպ կնոնուրն
բարկարպեան կուրն քո ննն. ննն զնն զարն
արկուն մ կնն քո արկուն կննն արկուն կնն նն-
արկն արկն քո կնննննն.

— Կնն կնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կնն կննն, կարպ կնննն, մնն արկուն զն-
արկուն. կարպն արկուն — քոնն արկուննննննն
արկուն կնն արկուն կննն: Գրեթեպարն արկուն
մննն կնննն.

— Կնն կնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

ՄԱՐԿ ՄԱՐԿ

Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

ՀՐԱՆ ԵՎ ՄԱՐԿ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

Մարկ, ևս մնն արկուն կարպն տն զարեպքն.
Կարպն արկուն կարպն տն զարեպքն.

— მამაშენმა გამომატანა, გელას ბინის გასაღები, შე-
ინახეო.

— შემოდი სახლში.

შემოვიდა.

სამზარეულოში ვიდექით და ერთმანეთს ვუყუარებ-
დით. ოთახში შესვლა ვერ მოვიფიქრე, ოირემ სამზარეუ-
ლოში სტუმრის მიღება რა საკადრისია!

— შენ სად იყავი? — მკითხა ჟუნაშვირმა.

— სხვაგან. როგორ მოიტყუა ფეხი!

— კალაბუთისის მოედანზე...

ახლა კი გავცეცხლო:

— ფეხი დაულო ვინმემ?

— არა, ბიჭო, ფეხი კი არ დაუდეს, ცაცხვიდან ჩამო-
ვარდა... ვიღაცამ ბურთის ფეხი დაარტყა, ბურთი ცაცხვის
კანწეროზე გარჩა. ხან რა გესრიოლეთ, ხან რა, მაგრამ ვერ
ჩამოვავადეთ. გელა ავიდა, ფეხი დაუეცურდა და, მერე...

— მერე აღარ მიხდა.

მაინც მკითხებ:

— ბირთა?

— ცოტა. მალე სასწრაფო დახმარება მოვიდა და სულ
წვილი-კვილით გააცივლეს ქალბუხმა. ბიჭები სავადმყოფო-
ში იყოფდნენ, ახლა იქიდან მოვდივარ. იცი სად წვეს?

ბებო ამ ქა-ქურჭლის დაძლეურვა მოათავა და ჭუან-
შურის დაუცაცხა:

— რა ენას ატარებარებ...
კიბეზე რომ ჩაღიოდა, დაუქაძებ:

— სად წვეს?

უკან არ მოუხედავს, თავს ზემოთ ხელი გაიჭინა. — არ
ვიციო, — და ნაბიჯს მოუმატა.

დღეა ცოტა მოგვიანებით დაბრუნდა სახლში. ნამტი-
რაღევი იყო, თვალები შემუშებული ჰქონდა.

— როგორ არის გელა? — ვეცი მაშინვე.

დაეინახე, რომ ბებოამ განგებ დაადგა ფეხზე ფეხი.

— კარგად, — მიპასუხა ენობილით.

ფეხსაცმელებს დაეუწყე ძებნა.

— უნდა წვაიდე და ვინახო! — ამოვდრღერე როგორც
იქნა.

— არ შეგიშვებენ, ზვალ ერთად ვინახულეთ, — მით-
ხრა დეღამ.

ახლა კი ვეღარ შევიკავეთ თავი და სლუკუნეი ამივარდა.
დეღამ ატირდა, ბებოც.

ამ დროს, დაბარებულყოფით მოვიდა მამა და ისე გვიყ-
ვირა, რომ კნუტი საწოლქვეშ შეძვრა.

— ამალამ ვერ დაებრუნდები, — თქვა მამამ, კარი გაი-
ჭახუნა და წვაიდა.

— მიხა უნდა ნახოს, ბიძაშენი, — მითხრა დეღამ, —
ოპერაციას ის გაუქეთებს.

ბიძაჩემი პროფესორია. ჩვენს ნათესავეებს და მეზობ-
ლებს სულ ის უკეთებს ოპერაციას. ვილაცას ნეკი ასტიკია
და მორბის მამაჩემთან, — არიქა, მიშველეთ. ჭერ ბრახ-
დება მამაჩემი, მერე იციანის, ერთს კი იტყვის, — ეგუო, —
და მიდის მამასთან. იქიდან ყოველთვის ნასაცამი ბრუნდებ-
და. ამიტომ დეღამ უფრო წუხს ვილაციას ავადმყოფობაზე,
ვიდრე თვითონ ის, — ვადაწყვიტე.

სკამზე დაჯდომამ ვერ მოვაჭერებე და საწოლზე დავეშვი.
ამგერად დეღას არაფერი უთქვამს...

ჩაი უგემურად დაელოე და დავეწვი.
ბურახში უფრო შეგემოდა გელა, ახლა უფრო ვიგერ-
ძენი შიში.

დღახანს ვწირიალე ლოგინში. როგორც იქნა, ჩამეძინა
და სულ გელა მელანდებოდა, — ვთამაშობდით და ვთამა-
შობდით ფეხბურთის ჩვენს ეზოში...

მამა დილით დაბრუნდა. სამსახურში დარეკა, ასეთი
და ასეთი საქმე დავემართა, მთელი დამის უძილო ვარ
და ვერ გამოვცხადებდი. მერე ვილაციას რალაცაზე მად-
ლობა უთხრა, ყურით დიდო და დედას მიუბრუნდა:

— არა ზვალ მივდივარ სამსახურში, ზეგ კი კვირა და
სამანგლისოდ მოეშხალებო.

— კარგი, — თქვა დეღამ.

ბებოს არაფერი უთქვამს.

მამას ბევრი ვეხევე, დედასაც, მაგრამ გელას სანახა-
ვად მაინც არ მპოიყავს. მერეც არ მიხლოდა, გავიბუტე
და საქმელზე უარი ვტყვიე დედას, — მადა არ მაქვს-მეთ-
ქი. კიდეც კარგი, რომ ეს მამას არ გაუგონია, თორემ იცის
უშადობის წამალი, ბევრი ჩიჩინი კი არ უყვარს, აეშლებდა
ნერევი და ერთი ქიქა რბის მავიჯარად მიველიტრს
გაღვიწინებს. ხუ დალეო, თუ ბიჭი ხარ!

როცა მამა გაბრაზებულია, მაშინ ბებია პიტლურს წყე-
ვლის:

— იმ სიყმემკვდარბა აუშალა ნერეები...

ბებია იატაკზე თეთრი ტილო გაფინა, ტილოზე — საბანი, და დალიხდავება დაიწყო.
საწოლზე წამოეწევი, ისევ გულზე ვფეიქობდი. ნეტავ, როგორ არის ახლა? ალბათ ძალიან სტიკია ფეხი. შეიძლება სულაც არ სტიკოდეს.

ჩამძინებოდა.
ძილრიგიძილში მამაჩემის ხმა მომესმა, მზისა ელპარაკეთობა მეზნობლის აივანზე:
— რას უკრავდი, გოგო?
— შუმანს, კოტე ძია, შუმანს ვუკრავდი.
— დიკარგე გეღვან, — მზიარულად ეუბნებოდა მამა, — ჭერ მიწას არ ასცილებია და, — შუმანს, კოტე ძია შუმანს! — გაწვრილებული ხმით გამოაჯავრა მამაჩემმა.

მე საწოლიდან წამოვდენდი.
რაკი მამა მხარულ ხასიათზე იყო, ეს იმას ნიშნავდა, რომ გელას საქმე კარგად მიდიოდა. ღიმილით შემოვივინათხი. თან თავისთვის ბუტბუტებდა:
— რა კარგად უკრავს ეს კუდიანი...
მამამ დაინახა და უხეშად დაამარტყა მხარზე ხელო:
— გელა კარგად არის, შვილო, კარგად გადაიტანა ოპერაცია.

თვალები გამიბრწყინდა:
— მართლა, მამა?
— მართლა, შვილო, აბა...
მერე მკითხა:
— გაეხარა?
არაფერი ვუპასუხე და მეორე ოთახში გავვარდი.
— ბიჭო, — თითი დამიჭნია, — იცოდე, პიანინო არ დავუკრა და ხსნათი არ გამიფუქო!
ბებომ პირჯვარი გადაიწერა:
— ღმერთო, შენ უშედეგ!

მანგლისში ისე წავედი, რომ გელა ვერ ვნახე, საავადმყოფოში რამდენჯერმე მივედი, მაგრამ ვინ შემძივდა ისე მიმხდვარა მეკარე, თითქოს ბიძაჩემი კი არა, ის იყოს პირველსარი.

მანგლისში მე და დედაჩემი წავედი. ბებია და მამა თბილისში დარჩნენ. მამამ შემბუღებდა ვერ აიღო, ბებია კი საერთოდ არ ვაღის თბილისიდან ორმოცი კი არა, სამოცი გრადუსი რომ იყოს, მაინც აქ არის, მესამე საართულზე. ყოველ შაბათს მამა მანგლისში ამოდიოდა ხოლმე. ყოველ ამოსვლაზე, — გელა უკეთ არიო — მეუბნებოდა. ერთ კვირადღეს მამამ თბილისში წამომიყვანა. ვიცილდეს ახლო წიგნები, ხილი, ხნელი ხილი და კიდევ რალაკები...
მეზობლებიც წამოვიდნენ საავადმყოფოში...

შევედი პალატაში, სარქულები მაგიაღზე დავალაგეთ, დაიხარე საწოლზე და გელას მოვეხვიე.
— რატომ დაივანე? — მისაყველურა გელამ.
მე ვერაფერი ვერ ვუპასუხე.
ელაბარაკივე ყველაფერზე: ფეხბურთზე, სკოლაზე, ამხანაგებზე...

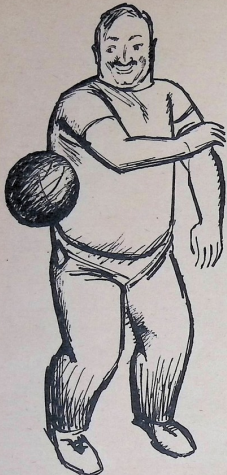
გელას იმედი ჰქონდა, საავადმყოფოდან რომ გამოსწვრივდნენ, ფეხბურთის ოთახშიცა.
მამის ფეხები თამაშირში ჰქონდა ჩასმული და ფეხებზე მორი ბალიში ვიღო...
მეორე დღეს ისევ მანგლისში ვიყავი. იმ დღეს არაფერი, სამშაბათს კი უკვე წერილი მქონდა გავხავნილი ველასთან...

...ერთი თვის შემდეგ გამოწერეს გელა და კახეთში წაიყვანეს პაპასთან.
იმ ზაფხულს ჩვენი ანესტები მაგიდის უკრავში ვეყარა. ერთმანეთს წერილებს ვწერდით. ეს იყო და ეს.
27 აგვისტოს ჩამოვედი მანგლისიდან. მეგობრა, გელა ჯერ არ იქნებოდა ჩამოსული.

ბებო სულ გადაიარა სიხარულით.
ჩვენი კნუტი, აი, ამხელა ვანდაო, — ხელით მანიშნა.
როცა უფრო პატარა ვიყავი, სულ ჩემზე ლაპარაკობდა, ახლა კი... სულ კნუტი და კნუტი...
— კარგად გქონია საქმე, — უთხრა მამამ, — როდის ვადავებალით დაბადების დღე?
ბებოს ეწყინა და, როგორც თვითონ იტყვის ხოლმე: ჩამოაჯუჭუჭე მამაჩემი.
მამას სასკოლო სახელმძღვანელოები ეყიდა ჩემთვისაც და გელასთვისაც.

გამეხარა...
ჩემი დანჯირული ველოსიპედი აივანზე გავიტანე და მესმის—გელა შეძახის. გავიხედე. ყავარჯენი აუწყვია ბაღლა და მთელი ხმით ვიკრის:
— ჩამოხვედი? ვამარჯობა!
ველოსიპედი იატაკზე დავავდე და კარს ვეცი...
ერთი საათის შემდეგ კი მთელი ჭვეყნის ამბები გადმოლაგებული გვექონდა...
მას შემდეგ ორმა წელმა გაიარა.
მას შემდეგ სამკერ გამოუცვალეს ყავარჯენი.
მთელ სკოლას უყვარდა გელა: ფეხის მოტეხვამდეც ასე უყვარდათ. ჩემზე რომ ვთქვა, ყველას ვუყვარავრემთქი, ტუქილიო.

გელა სხვანაირი ბიჭია, არავის აწყენინებს. მე კი, ვინმემ ხელმეტი სიტყვის თქმა რომ გამიბედოს, — ულაპარაკოდ წავეუთაქმე. სწორედ ამიტომ მომღურავებიც არ შელევია.
მე — ოთხოსანი,
წინა მეოთხედში ხუთოსნობას ვაპირებდი, მაგრამ წავებობიძევი. მერე, არ იციხავთ რაში! პირდაპირ გულზე ვსკლები; გეოგრაფიაში, კაცო, გეოგრაფიაში! რაც ამ

ძია გიორგი მემანქანა. სამი დღით მიღის ხოლმე...
მეუაოდ. მერე სამი დღე სულ სახლში...

გელასთან ავრბივარ. ჩანთას ვართმევ და სვენი-სვე-
ნებით ჩამოვდევართ ეზოში. მივდევართ და მისვალ-
ბრობთ:

გელა: — ფეხი რომ მომირჩება, ფეხბურთი ვითამა-
შოთ.

მე: — არ მინდა ფეხბურთი.

გელა: — მაინც, რატომ?!

მე: — ჭადრაკი მირჩევნია. თოვლი რომ მოვა, სად
ითამაშებ ფეხბურთს? ჭადრაკს კი ყოველთვის ითამაშებ.

ჰოდა, ჭადრაკი მირჩევნია...
ვიღრე ფეხს მოიტეხდა — სულ ფეხბურთს ვითამაშობ-
დით, მე ცხრა ნომერი ვიყავი, ის — სამი, ოღონდ —
სხვა გუნდში. ასე რომ, — ჩემს წინააღმდეგ თამაშობდა.
მეგამ არ მახსოვს, ოდესმე ვანებე ხელი ვერას ჩემთვის
ას ფეხი დაეღოს. თუ ეს შეუმთხვევითი მოხდებოდა, იმასაც
სიცილში ვეატარებდით. თამაშია, მა როგორ გინდა!..

გელა: — ექიმმა თქვა, მალე ყავარჩენები აღარ დაგ-
ჭირდებოა.

მე: — ეგ როდის ვითხრა?

გელა: — გუშინ.

მე: — კარგია.

გელას კვირაში ორჯერ ექიმი მოაკითხავს ხოლმე. იმ
ექიმს თან დააქვს პატარა, ლამაზი ხელჩანთა. ექიმი ხელ-
ჩანთას ხსნის, იქიდან თეთრი ბალათს იღებს, იცემს და მე-
რე ეკითხება:

— აბა, როგორა ხარ, გელა?

— კარგად, ეკა დეიდა, თქვენ როგორ ბრძანდებით?

ექიმს ამხე ეძიებდა. იცინის გელას დედაც, მამა კი ამ
დროს, ყოველთვის სამსახურშია.

ექიმი ფეხს უსინჯავს და ხმამაღლა ამბობს:

— ჰოო... ცოტაც და... ყავარჩენები მტკავარში უნდა გა-
დავყაროთ.

ამ ცოტა-ცოტაობით აგერ ორი წელი გავიდა...

ჩვენი სკოლა მაინც და მაინც შორს არ არის. მეგამ
გაკეთილებზე ზოგჯერ მაინც გედავებინდებდა.

სკოლისაკენ რომ მივდევართ, უნდა ვადავჭრათ ერთი
გზაჯვარედინი. იმ გზაჯვარედინზე შეუქნიშანი არ არის:
სამაგიეროდ, იქ მილიციელი დგას, ძია ზორბეგი.

ძია ზორბეგი დავვინახავს და:

— მოდინართ, ბიჭებო?..

— გამარჯობა, ძია ზორბეგი!

— სალამი, ძია ზორბეგი!

— გაგიმარჯოთ! როგორა ხართ, კასებო?..

— კარგად.

— ისე, რა.

ძია ზორბეგმა იცის, სად ესწავლობთ და როგორ
ესწავლობთ. და-ძმა რომ არც ერთს არ გეყავს. — ესეც
იცის. სად ვცხოვრობთ — ეს ხომ იცის და იცის! რა თქმა
უნდა, ჩვევან...
მილიციელი ნიშნს აძლევს და მანქანების მოძრაო-
ბას აჩერებს.

— ნილა ვადალით, კასო.

ჩვენ მაინც ვჩქარობთ.

— გამაღობთ, ძია ზორბეგი.

— გამაღობთ...

გავცდებით დიდ ქუჩას, მივიხედავთ უკან და ხელს
ვიჭინავს.

ჩვენი ხელს ვუჭნევთ... ბალს ვვერდს ავუშლით და,
ესეც ჩვენი სკოლა!

ჩვენი საკლასო ოთახი მესამე სართულზეა. არ ვინდა
ამხელა კიბის ავლა?!

საგანს ესწავლობ, ერთი ოთხიანი მივიღე და ისიც ახლა.
აღსუს, რა ევლისიპედი დაეკარგე! რაღას მიყიდის... ჰი-
რობა — პირობაო, — მითხრა მამამ და მეც გავჩუმდი.

შორს წავგიყვანს იმის მოყოლა — როგორ შეხვდა სკო-
ლა ყავარჩენიან გელას...

ერთს კი ვიტყვი: მასწავლებლებს თვალები ცრემლით
ვესებოდათ და გელას მაგივრად მე მარიცხებდნენ, — აბა,
შენ იციო!

სკოლაში წასვლის დრო მოვა თუ არა, გადმოდგება
გელა აივანზე და შეძახის:

— ექი!

მეც მაშინვე აივანზე გავდევარ:

— ჰო, მოვდევარ!..

ჩანთას ვიღებ და კიბზე ვეშვები.

— დილა მშვიდობისა, ძია გიორგი, — ვესალმები
მეზობელს.

— აი, გაგიმარჯოს. გელასთან, არა?!

— ჰო, გელასთან.

— ჩემი სალამი ვადაცი.

— გადავცემ...!

ისევ ორი ჩანთა მივირავს და ისევ ვსაუბრობთ:
ერთი სულ მაქვს, როდის ვითამაშებ ფეხბურთს...
— ფეხბურთი კი არა და... ნეტა ლის რა უნბრეს შინ,
ორიანი რომ მიიღო? — ბანზე ვუვლებ სიტყვას:

გელა ჩერდება და სულს ძლივს ითქვამს:
— რას იტყობენ, რა ვიცი...
როცა დაივლიანებთ ხოლმე, — საკლასო ოთახის კარს
მე ვალბე:

— შეიძლება, პატივცემული მასწავლებელი?
მასწავლებელი ვიღობის:
— მოხვდით, ჩემო ბიჭებო?
ზოგჯერ სხვებიც იგვიანებენ. უნდა ნახოთ, როგორ
ყვარობს მასწავლებელი:

— აღარ დაივლიანოთ, თორემ!..
შევიდეთ კლასში, ორივე ჩანთს მერხში ვდებ; მე-
რე, როცა გელა შერხზე ვდებ, მის ყავარჩენებს დაფის
გვერდზე ვაუვლებ.

გაკვირული ვრჩეხვლებმა.
გელა მხოლოდ დიდ დასვენებაზე გამოდის ღერეფან-
ში; მანამდე ერთად ვსხედვართ და რაღაც-რაღაცებზე
ვლაპარაკობთ.

სკოლიდანაც ასე, სვენებ-სვენებთ მოვდივართ.
ისევ დიდი ჭუნა, ისევ ხმა:

— მოდიხართ, ბიჭებო?
— ისევ გაჩერებული მანქანები, ისევ აჩქარებული ნა-
ბიჯი, ძია ზორბიგვის ღიმილი და დასამშვიდობებლად აწე-
ული ხელი...

გელას სახლში ვაცილებ, მერე მივდივარ შინ. ესაღი-
ლობ, ერთი საათით ვიძინებ. მერე კი... ისევ გელასთან, —
სამეცადინოდ.

მეცადინეობის შემდეგ ტელევიზორში საჩვენო გადა-
ცემა თუ არ არის, ჭადრაკს ვითამაშობთ; სიცივეების
დროს — ოთახში, როცა თბილა — აივანზე...

როცა თბილა, ეზოში ტომარაკიდებულნი, პატარა კა-
ცი შემოიღის და გამბით ყვირის:

— ყვევლეების მიწაა!..
დათოს ბეზის მაშინ ასხენდება, რომ ბიჭი ეზოშია და
მეთოხე სართულიან ცოცხს უქნევს:

— სამიწვე, დასამიწველო, ამოდი მაღლა!..
ბებიჩემს მაშინ ასხენდება დასწულა!
— ი მიწადასაყრელმა, რატო არ გამომიგზავნა წერი-
ლი, პა?!

პატარა კაცი ისევ გამბით ყვირის:
— ყვევლეების მიწაა!

როცა მეორე სართლის ფანჯრები ჩრდილში შედის,
მთელი უბნის ბუბიე ეზოში გამოიდან და აგურებს ეძე-
ბენ.

მაღალი ჭუნაშერი ნაბიჯს ითვლის ექვსამდე, აგურებს
აქეთ-იქით აწყობს; ლეოს ბურთი გამოაქვს და ორად
იყოფინს.

პირველ მეორე და მესამეკლასელებს მეშვიდეკლასე-
ლებთან თამაშის უფლება არა აქვთ; ამიტომ, ისინი მეოთხე
კლასში მალე გადასვლას ნატობენ.

ზოგჯერ, უმისამართოდ დარტყმული ბურთი ფანჯრის
მინებს ამტარებს, მაგრამ ეს უკვე ჩვეულებრივ აზბად
იქცა.

ეკირაში სამეფრ ძია გიორგი მოედნის ცენტრში დგება
და კითხულობს:

— ჭერ ვის კარში დაედგე?
იწყება დავა:
— ჭერ თქვენს კარში დადგეს, — ეუბნება ლეოს მა-
ღალი ჭუნაშერი.

— რატომ ჭერ ჩემს კარში?! — კივიყინებს ლეო.

ბოლოს და ბოლოს შეთანხმდებიან და... იწყება თა-
მაში.

მაშინ დილიან-პატარაიან ყველა აივანზეა გამოსული,
სიერის საყურებულად.

მე და გელაც აივანზე ვართ და ჭადრაკის დაფაზე ფი-
გურებს ვალაგებთ.

აღრე ასე იყო: ვის კარშიც ძია გიორგი იდგა, ის გუნ-
დი ავედდა. ახლა კი ასეა: პირველ ტაიმში — ერთი გუნ-
დის მეთავე, მეორეში — მეორეში.

დგას ძია გიორგი კარში და ბურთებს პანტა-პუნტით
უშვებს. თუ მოვიგებია, პირდაპირ მოწინააღმდეგეს ფეხ-
თან უნდა დაეცეს ბურთი, დაარტყამს ის მოწინააღმდეგე
და მსაჩი ცენტრისაკენ იშვებს ხელს.

მსაჩი ყოველთვის დაბალი ვუნაშვებია.
არც მეორე მეტარე უქნია ოდენარი. სხვაზე კი არა, გა-
ლუსტაზე გეუბნებით. გაუშვეს ვალუსტა ბურთს და მა-
მამისი აყოფა სკამიდან დგება:

— ვაი, პარამი იყოს შენზე, ყოველ!..
აი, მამაჩემის სიცილი მაშინ უნდა ნახოთ!

— ბიჭო, — ჩასმანის მამამისი კახას, — რა ბატყით
დაღერდებო, მაყარდ დაარტყი, მაყარად!

უიონერთა რთხი მეორე სარტულზეა. ფართო თითხი დილით ამოშავალი მოხი იესედა, ფანჯრებში თალისმომქოელ აკეთებდა ხოლმე დიდი, წითელი მზე. მერე წითელუელსახვევანი მალახი ბიჭუნები და ცქრილა გავიწროებ ახალისებენ ოთახს. ისინი შემოდიან, ვაღიან, ფუსფუსებენ...

ასეა ყოველდღე, ყოველ შესვენებაზე. ამ ოთახით იწყება მათი პიონერული ცხოვრება; ყველაფერი, რასაც პიონერები აკეთებენ, პირველად აქ ითქმება და აიწონ-დიწონება ღიანახ ხელმძღვანელთან ერთად.

ამ ცოტა ხნის წინ კი ჩვეულებრივზე მეტი გამოცოცხლება იყო. ჩხეს სლოჯაკიდან ამახათი მოვიდა...

ჩხეი მეგობრების სახუქარი არავის არ გააკვირვებია სკოლაში. თბილისის 24-ე საშუალო სკოლის მოსწავლეებს კარგა ხანია მეგობრული მიმოწერა აქვთ პრადისა და ბარატის ლავის მოსწავლეებთან. შარბინს კი სკოლის დირექტორი უნა მტრეველი ეწვია ჩხეებს, თბილისელი პიონერების სახუქარო ჩაიტახა. და აი, სახასუბოდ ათეული წიგნი, ვიძმელები, ფორტალობები და ჩხე მოსწავლეთა თვინიკეთობანი მიიღეს.

აი, მეორეკლასელი ჩხეი გვოზანს ნაქარგი, რომელზედაც ბავშვური ხეულით მოუწერია — ვერა კოშჩალოვა. აღმოსავლურ ყაიდზე მოუხატავს ხალიჩა ანა ბვიანოვას და ზედ სამახსოვროდ თავისი სახელიც ამოუქარგავს. აქვეა წიგნის ღამაზე ყდები, წერილები ჩხებურ ენაზე.

რა თქმა უნდა, ყველფარის ამოკითხვა და გაგება ვერ შესძლეს ქართველმა პიონერებმა; ზოგ რამეში რუსული დაეხმარათ, ზოგში კი... გული გულს იცნობსო, — ელიმება ღიანახ ხელმძღვანელს. მართალიცაა, ისინი ხომ ერთი საერთო მიზნის მქონე ქვეყნების შვილები არიან!

თბილისელებს ჩხებური ენის შესწავლა ურის შექმნავს ქართველმა პიონერებმა; ზოგ რამეში რუსული დაეხმარათ, ზოგში კი... გული გულს იცნობსო, — ელიმება ღიანახ ხელმძღვანელს. მართალიცაა, ისინი ხომ ერთი საერთო მიზნის მქონე ქვეყნების შვილები არიან!

უიონერები

ორივე ადამიანი
ფოტო
გივი შუბილაძის

ივლიტა დეიდა კი უარესად ყვირის: ვაიშდო, ბოშო. — მერე ხელებს გაშლით დედაჩემს შესჩივლებს ხოლმე. — სულ გადამირია ბანდანი! ვიღერ მე და გელა ორიოდ სვლას გავაკეთებთ, ძია გიორგი ორი ბურთის ვაგებებს მაინც ასწრებს.

ეზოში თანდათან მატულობს ხმაური. მე უკვარჯის დფას დავეჩერებოვარ. გელა იატაკს ურტყამს ვეარჯენს:

— პაატა, ბიჭო, რას შვებობ! ფეხს რომ უღებ, ასე გინდა გაიტახო ბურთი?!
— ამოდი ზეგით, — ეს პაატას ბიძაა, — ამოდი ზეგით!

— ალარ დავუღებ ფეხს.
— კარგი მაშინ, გიყურებ! დაუღებ ფეხს და... ამოხვალ ზეგით.

მეც დაბლა ვიხედები.
— ნუვად ოტყვის, ფეხბურთელი ვარო.
— ჩაიდი, — მხეხეყებია გელა, — ახვენი, როგორ უნდა თამაში.

— არ მინდა, პლარაკი მიჩრჩენია. მართლა პლარაკი კი არ მიჩრჩენია; ბურთს რომ ვხედავ, მუხლები მიკანკალებს. ორი წელია ფეხბურთი აღარ მითამაშია. ხანდახან შემთხვევით ვაგვარავ ხოლმე ფეხს ქუჩაში; მაშინვე გელა მასხრდება...

— დედოფალი მეცდომით დავადვია, — ვუებნები გელას, — ავიყან, იყოლე.
გელა ისევ ყავარჯენს იქნევს:

— ვის აწედი, კახა!
კახა ჩვენსკეი იხედება:
— ზურა მეგონა.

— არაფერია, — იციანს ირაკლი, — ერთხელ დედაშენსაც ზურა ვეგონე და ნაფთზე გამაზუნა...

— პო, მართლა მეცდომით დამიფიქია.. — ამბობს გელა და დედოფალს სხვა უქარაზე სვამს.

— უა, საიდან ააქილა კარს! მავას გალუსტა კი არა. ვერაფრის ვერ აიღებდა, — ხმას ვუწეე თანდათან.

მკლავზე შექაჩება გელა:
— შავ ფეფეს შავ უქარაზე რა უნდა?!
— პოო...

მერე ფიგურებს თავიდან ვლავებთ... როცა ძია გიორგი მექარეა, თამაში ყოველთვის ფრედ მთავრდება. გახლება ხუთით ხუთი ან შვიდით შვიდი და ცოლს ეძახის:

— ქალო, მავეალა, აჯამეთიდან ხომ არ დამირეკეს?
— პო!

— ალარ მინდა, — ამბობს ძია გიორგი და ბურთიც თან მიაქვს.

— ჩემი ბურთია! — ფეხდაფეხ მისდევს ლეო.

— მე ჩემი მეგონა, — თავს იმართლებს ძია გიორგი; თან შარვალს იფრთხავს, თან იციანს.

მერე ყველას თავისიანები ეძახიან... ასე მთავრდება ფეხბურთი ჩვენს ეზოში... ახლა?

ახლაც ასეა:
მე და გელა აიფინიან ეზოს გადავცქერით...

ბიჭები ეზოში აფურებს ვეჭებენ. მალაღკუანშიერი ნაბიჯებს თოვლის ექვსამდე.

ძია გიორგი მოიღინის ცენტრში დვას და კითხულობს:
— ჭირ ვის კარში დავდე?
— ვილაკამ თქვა, ხვალ წვიმა არ იქნებაო, — ეუბნება კახას ზურა.

ნეტა მართლა არ იწვიმის ხვალ!... ხვალ ჩვენს „დინამო“ თამაშობს...

მართო საკუთარი კოლექტივის სინდის როდი უფრთხილდებოდა რაზმის პიონერული პატრული.

წლის ბოლოსათვის მხად იყო სიყვარულით, ფაქიზად შედგენილი, დიდი ლენინის ცხოვრებისა და შემოქმედების ამსახველ ალბომი.

ახალ-ახალი შინაარსით იცვებოდა დღეები და თვეები.—ეწყოზოდა ექსკურსიები, წარმოების მოწინაავემბთან შეხვედრები...

და აი, 19 მაისს, პიონერული ორგანიზაციის დაარსების აღსანიშნავ დიდ ზეიმზე, შეჯიბრებაში — ავისი რაზმია უკეთესი! — მე-10 რაზმმა საპატიო სიგელი მიიღო. ამ დღეს პირველად შედგეს ღვინ პიონერთა რიგებში რაზმეულის წევრთა მიერ მომზადებულმა ოქტომბრულმა მარინე კლასონიამ. მარინე კობახიძემ, ლევან მებრეველმა, თამარ ხუნდაძემ და მარინე ადამაშვილმა.

...ეს ყველაფერი გასულ წელს იყო. ახლა კი პიონერები შეჯიბრების განახლების სტარტზე დგანან და მანანა საყვარელიძის ხმაც გარკვევით ესმის მთელ რაზმეულს: შევისწავლით საბჭოთა ადამიანების თავდადებუ-

ლანა მუხერნოვა და ნინო დარჩია წელს უნდა მიიღონ პიონერთა რაზმში. მათ ყველაფერი აინტერესებთ. მეზუთუდასებელი რუსულან კობერიჩე ატყობს მათ ზეს შეგობართა მიერ საჩუქრად გამოწავნილ ნაკეთობებს.

შვიდწლედების თანამშრომლობა

ღენინის სახელს ვუვად ვუღწი ინახავს მტკიცდა პარტიის ერთგულებას ზენს საქმით დაამტკიცებთ.

საკვეშირო რადიო შეჯიბრების სტარტს იძლევა. ოქტომბრის ქარი ეთამაშება მოსწავლეთა გალიმბულ სახეებს. მწყოობრი განამბული ისმენს შეჯიბრების მიზანს, პირობებს...

ისმის დიქტორის ნაცობი მოწოდება:

„პიონერებო, კომუნისტური პარტიის საქმისათვის საბრძოლველად იუაით მხად!“

„მხად ვართ!“ — ერთხმად ისმის ათასი შეწყობილი ხმა.

ჩწყება ზეიმი. ახლა სკოლის რადიოკენი ჩაერთო.

მე-10 რაზმის სახეით სიტყვის იღებს რაზმის საბჭოს თამეჯდომარე მანანა საყვარელიძე. მწყოობრი კიდევ უფრო ვაინანბა, შეათე რაზმი ხომ შეიძლეულის თანამშრომლობის საპატიო სახელს ატარებს. სწორედ ამ რაზმმა

გაიმარჯვა შარშანდელ შეჯიბრებაში. ეს საპატიო სახელიც შარშან მოიპოვა.

ხუთი ტონა ჯართი შეაგროვა გასულ წელს რაზმმა. რაზმის კედლის გაზეთები „პიონერის ხმა“ და „მათარახი“ სისტემატურად აქვეყნებდნენ ხალ გარაყანიძის, ბადრი კობახიძის, მარინა დეკანოზიშვილის წერილებს შეჯიბრების მიმდინარეობის შესახებ. რაზმს მხარში ედგა ალსანის ხელმძღვანელი, ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი — მარიამ გლოგაძე. ამ რაზმმა მარიამ მასწავლებლის ხელმძღვანელობით, ილია ჭავჭავაძის ხსოვნის აღსანიშნავად, მწერლის ნაწარმოებების მოხედვით ლიტერატურული მონტაჟი მოამზადა. დავით ცლდიაშვილის იუბილეს დღეებში პიონერები ეწვივნენ მთაწმინდას; ცოცხალი ყვეალებით შეამკეს მწერლის საფლავი.

არც ერთი ორიანი! — ის იყო რაზმის დღეზი.

რაზმმა მიზანს მიადწია; კლასში არც ერთი ორიანი არ დაწერია.

დღეს ციარა, მაგამ მე-10 რაზმელები მიინე ვრადო ამიან, — შეიძლეულის თანამშრომლობის წყერებს წლევანდელი შეჯიბრებისათვის პირველი ჯართი მოაქვთ...

უფროსი პიონერბელმძღვანელი
ლიანა ციკვაძე

ბაბუენ; ყველა პიონერს უნდა — ისე-
თი იყოს, როგორც მათი ხელმძღ-
ვანელია.

მაგრამ მათ ბევრი რამ არ იციან
ლიანა ხელმძღვანელზე...

...რამდენიმე წლის წინათ მათსა-
ეთი იქნა მერხზე ლიანა ციკვაძე-
სკოლის დათავრების შემდეგ წე-
ლი საქართველოს მოძღვლების სახლ-
ში გაატარა, საწარმოო ბრიგადის
ხელმძღვანელია. სამეგრეო რაიონ-
ული საბჭოს დეპუტატად წამოაყენეს.
მის სურათი საწარმოს საბატიო
წიგნში იყო შეტანილი. კომკავშირის
ბიუროს მდივნობაც ლიანას ანდეს.
მოძღვლების სახლის დრამატულ წრე-
საც ლიანა ხელმძღვანელობდა. ბო-
ლოს, ბავშვების სიყვარულმა სკოლა-
ში მოყვანა პიონერბელმძღვანელად.
მომავალ პროფესიად მასწავლებ-
ლობა აირჩია და პეკინის სახელ-
ების პედაგოგიურ ინსტიტუტში ჩაა-

აი, საგნის მასწავლებელმა წყურვე-
სირაძემ შეექვესკვასულებს აუხსნა
მასალა — დაფის საკიდი კაუჭებისა
და კარ-ფანჯრების საკეტი კუთხედ-
ების დამზადება. პიონერები საქმეს
შეუდგნენ;

— კუთხე არ გამოდის სწორად.

— წვერი არ უკეთდება.

— მასწავლებლო, რამდენზე გავ-
ხვრიტო? — რიგ-რიგობით მიზიან
მეგრან სირაძესთან თემო ივანოვი,
ვცვა პავლიაშვილი, თამარ ფურციძე...
ყველას განსაკუთრებით უყვარს და
მოსწონს თავისი ნახვლავი.

მე-5 კლასელები საზოგადოებრივ
ფუნქციონირების წესებს სწავლობენ.
შრომის ჩვევებს იმეზავებენ. მე-7
კლასში რომ ვადავლენ, ჩაქუჩებს,
ქანჩიყებს, ლოჯებს დამოუკიდებლად
გააკეთებენ.

გივი კოსბაგა და ჯემალ ხარაზიშვი-
ლი კარგა ხანია გასცდნენ პროკა-

ლი შრომის მაგალითებს; გავცენო-
ბით ჩვენი დიადი სამშობლოს მიღ-
წევებს მეცნიერების, ტექნიკისა და
სოფლის მეურნეობის დარგში; შე-
ვისწავლით ჩვენი რაიონის კომკავ-
შირის ისტორიას; აქტიურ მონაწი-
ლეობას მივიღებთ მაკულატურისა
და ქართის შეგროვებაში; უფრო მჭი-
დრო კავშირი გვექნება კომუნისტუ-
რი შრომის დამკრეპლებთან, საშეფო-
რტანისა და სხვებთან, ვისწავლით მათ-
გან კომუნისტურად ცხოვრებას; რაზ-
მის ყველა პიონერი შეისწავლის ლე-
ნინის ბიოგრაფიას; ვისწავლით სამი-
ანის გარეშე, ისე როგორც გვიან-
დერმა დღემა ლენინმა.

სტარტი მიეცემა, მთელი რაზ-
მეული ემზება მეციბრებაში. სკოლის
რადიოცენტრი ირგვლივ სახეიმო მუ-
სიკის პანავებს ჰვრის.

ლიანა ხელმძღვანელი

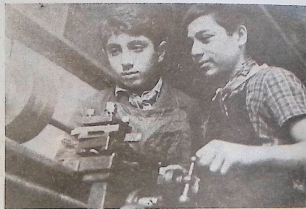
ლიანა ხელმძღვანელი, რა თქმა
უნდა, ყველაზე უკეთ მისი პიონერე-
ბი იცნობენ. მოუსვენარი ვოკა-ბი-
ჭები ხშირად სკოლის შესასვლელ-
შივე შემოესვვიან ხოლმე და ლიანას
ერთად ესმის რამდენიმე ხმა:

— ლიანა ხელმძღვანელი...

— ლიანა ხელმძღვანელი...

ლიანა ხელმძღვანელიც საითათოდ
იცნობს ყველა მათგანის ხმას; პი-
ონერები კი ერთმანეთს არ აცდიან...
ზოგა რაოდ აქვს საოქმელო, ზოგი
ამით სიყვარული გამოხატავს. ნუ გა-
ვიკვირდებით, რომ ბავშვები ლიანა
ხელმძღვანელს ხშირად ლაპარაკიც

საზოგადოებრივ
შეგროვებაში
ხარაზიშვილი და ვი-
ვი კოსბაგა ერთად
მუშაობენ.

ბარა ქართული ენისა და ლიტერატუ-
რის ფაქულტეტზე...

— ლიანა ხელმძღვანელი!...

— ლიანა ხელმძღვანელი! — ის-
მის ყველგან — აუდიტორიებში, დე-
რეფენებში, თუ სკოლის კიბეებთან —
ყველგან, სადაც ლიანა ხელმძღვანე-
ლი გამოჩნდება. პატარები ყველა-
ფერში ბაბუენ მას, ყველას უნდა —
ისეთი იყოს, როგორც მათი ხელმ-
ძღვანელია.

შრომზე შეშინა ალაბიანი

სკოლის საზოგადოებრივ სახელოსნო
მუდამ ხმაურითაა სავსე; ხმაურობენ
სახარბოლო და საბურთლო ჩაჩხები, სა-
ზოგადოებრივი დაზვერა, ყურისწამლები და
რეპლიკატორები ლითონზე ქლიბებში...

მით ვათვალისწინებულ სამუშაოებს,
ისინი უკვე რთულ ნაკეთობებს ამზა-
დებენ. ახლაც ნორა ტექნიკოსთა
სადგურის რესპუბლიკური გამოფე-
რისათვის აკეთებენ საზოგადოებრივ
ფუნქციონირების კომპლექტს. უკვე მზად აქვთ
საქაფი, ფარგალი, მატარებელი, პირ-
თხელი, ზესტი კუთხემჭერელი და
მეუთხაბები. სკოლის ფიზიკის და
ქიმიის კაბინეტებისათვისა მუშაო-
ბენ გივი და ჯემალი.

...მეორე საამქროში კი ხის სუნი
დგას. აქ დურგლობაში იწაფივენ
ხელს. თემური განეჩილობის, თამარ
ჩიქოვანისა და თემური ტრაპაიძის
მიერ შეკეთებულ მერხები, სურათ-
ის ჩარჩოები და მაგიდები სასკოლო
ინტერიერის რიცებს შეემატნენ.

შრომის ამოღ და ჩაუვლია შარ-

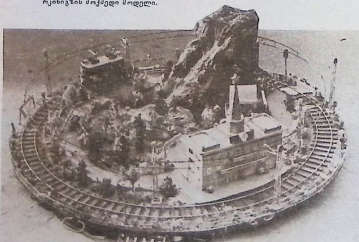
ზან, ელექტრო-ტექნიკური წრის წევრებმა დაამზადეს რკინიგზის მონტაჟი, რომელმაც რესპუბლიკურ გამოფენაზე მეორე პრემია მიიღო...

მაღალი მთა, საიდანაც ჩინჭერი ჩამოქუხეს. მთის ძირში ნაქონარი იწყება, მერე ბალი, ყვავილები, ქუჩა, ხილი, რომელზედაც რკინიგზა გადადის. შორს მთიანი სოფელი ჩანს. თითქმის მონტაჟის ჩასართავ ღილაკს და ნამდვილი პატარა ელმავალი ადგილიდან დაიძვრება. მერე სადგურის წინ ჩერდება...

განსაკუთრებულ სიზუსტეს ითხოვდა ამ სამუშაოების შესრულება; მასში ბევრმა მოსწავლემ მიიღო მონაწილეობა; სასწავლო ნაწილის გამგემ გ. სარაღიმეძე უყვალს ცალ-ცალკე მისცა საქმე. სადგურისა და ელექტრო-ქვესადგურის მაკეტი მე-10 კლასელ ირაკლი ტრაპაძეს დაუმზადებია. ლიანდავის საყრდენი ფუძე მე-7 კლასლების თებურ კობერიძისა და ტარიელ არსენიძის ხანგულავია. მომრავი ელმავალი მე-8 კლასელებს გიორგი ბრეგვაძის და ვიცი თარხნიშვილს გაუყვებიან. ბლა ლანჩავა, ზაალ ვარაყანიძე, გელა ვაჩეჩილაძე, ლია ბენაშვილი, ნიკო ზიდაშული — კითხვებით ელექტროდამონტაჟებაში და მხატვრულ გამწვანება-ფაფორებაში მონაწილე მოსწავლეთა გვარგებს, რომლებიც დიდი ასოებით წერია მონტაჟის მაკეტის ელექტრობომზე დამატებულ ფირფიტაზე.

მაღე ახალი საკონსტრუქციო გამოფენა მოეწყობა ნორჩ ტექნიკოსთა სად-

ნორჩ ტექნიკოსთა წრის მიერ დამზადებული რკინიგზის მოქმედი მოდელი.

მეორე კლასის დამრავლებელი ლუბა კახანიძე არჩევს პიონერებთან წახვეობს ახალ მასალას.

გურში. ამ გამოფენაში 24-ე საშუალო სკოლის მოსწავლეებიც მიიღებენ მონაწილეობას. რით წარსდგებიან ისინი ამ გამოფენაზე, — ამას ჯერ-ჯერობით საიდუმლოდ ინახავენ.

ოცდამეცხრამეტი თაობა

ვინ შთოვლის, რამდენი პიონერი ვახრდილა და დავაყვებულა ლუბა მასწავლებლის ხელში. მე-4 კლასში ხომ ძირითადად ახალბედა პიონერები არიან; ისინი ამ ასაკიდან ემშენიან პიონერული ცხოვრების ფერხულში. მათ ახალი ჩვევები სჭირდებათ, სწავლისა და გმირული შრომის სამა-

გალითა ჩვევები. ოცდათერამეტი წელია, რაც ლუბა მასწავლებელი მეოთხეკლასელებს ასწავლის; 38-მა წითელეულსაბჭევინამა თოთამ ჩაიარა მის თვალწინ...

— პიონერი ორიანს არ უნდა ღებულბდეს, — რამდენჯერ უთქვამს ჭლარა მასწავლებელს კლასში. მან ხომ ყველაზე ყარად იცის, ვის რა უქერს, ყველას ხუთი თითივით იცნობს. მაგალითად, ვლადიმერ თოგოშვილი და დავით ჭელიძე არითმეტიკაში მოიხეიკეობდნენ. მასწავლებელმა მითხრობ იცოდა, — მათ რამდენიმე ვაკეთილი გააცადინეს და ამიტომ ჩამორჩნენ. ლუბა მასწავლებელმა მათი გამოსწორება რაზმის საბჭოს თავმჯდომარეს — ხუთოსან გურამ ხარაზიშვილს დაავალა; ვლადიმერი და დავითი ახლა დამოუკიდებლად მეცადინეობენ.

ყველას, ყველას იცნობს ლუბა მასწავლებელი. დახმარება დახმარება, მაგრამ მთავარი — აქამდე არ მივიღეს საქმე. ასე ფიქრობს დაულალავი მასწავლებელი და კვირაში ოთხჯერ რამდენიმე საათს დამატებით ამეცადინებს ჩამორჩენილ მოსწავლეებს.

მართო ჩამორჩენილი მოსწავლეები როლი რჩებიან ხოლმე ვაკეთილების შემდეგ; ხშირად მთელი კლასი შეიკრიბება და ყურს უვლებს მასწავლებლის საუბარს კლასში მომხდარ რაიმე შემთხვევაზე, ქუჩაში მოძრაობის წესებზე; კამათობენ, საუბრობენ ახალ წიგნებზე...

ღვანულმოსილი ჰელავოგი კიდევ ბევრ სახელოვან შვილს აღურჩდის ჩვენს დიად ქვეყანას.

პოპულარიზაცია

ხელის ნათქვამი
ფილოლოგიის
პ. ნიკიტაძის კანდიდატი

Xარ კიდევ თხევებულად წლის
წინა ჩვეულების რომ ვინცხე ვი-
ქა. ადამიანმა მანქანას აზრუ-
ნება ასწავლაო, ალბათ, ეს ზღაპარ გვეგონე
ბოდა. მაგრამ დღეს ტექნიკა და მეცნიერება
იხე შიის წყაღე. რომ ადამიანმა გონებრივი
შრომის ზვიერ სხვადასხვა სახე მართლაც მან-
ქანას დაკურსა გონებრივი შრომის ერთი ასე-
ლი სახეა თარგმანა—არის გადატანა ერთი ენი-
დან მეორეზე.

რა მანქანა უნდა შესწავლოს ეს სახეა?
ავტომატიკური თარგმანა შეიძლება ვეღვე
ტ რ ი ე ზ ი თ ე ვ ე ლ ი მ ა ნ ქ ა ნ ე ბ ის ს ა-
შეიძლება ამ მანქანების გამოყენება სხვადა-
სხვა აზროვნებითაო თარგმანის შესასრულებ-
ლად ინიტიალს ხელსაყრელი, რომ ეს მანქანე-
ბა ძალიან სწრაფად მოქმედებენ ასეთ მანქანე-
სებს სტენდონ რამდენიმე ათწლეულს ასის მარ-
ტრივი თარგმანის შესრულება შეუძლიათ. თუ
ჩვენ მოვხებოთ მანქანის სამუშაო პროგრამის
ეს შედეგა. რომ მთელი ამოცანა, რომელიც
მანქანას უნდა გადაწყვიტოს, მარტო თარგ-
მანულად დაწვლილ, მაშინ მანქანა ამ საქმეს
ადვილად გაართმევს თავს ასეთი დამოსა მარ-
ტრივი მანქანის ეხვედვი შექანიკური არითმო-
მეტრის მოქმედებაში ვიქნათ, ჩვენ ვინდა
არითმომეტრის საშუალებით გავამრავლოთ
ცამეტე ექვსზე. ამისათვის ასე ვიქცევით: ჯერ
ავტომატიკური არითმომეტრზე რიცხვს 13-ს შემდეგ
გადავტარებთ არითმომეტრის სახელურის
ერთხელ ამით ჩვენ 13-ს მივუმატებთ 13-ს
შემდეგ გადავტარებთ სახელურს კიდევ ერ-

თხელ ამით წინა თარგმანაში მიღებულ ჯამს
შევიტებთ კიდევ ცამეტს. სახელურის შეხუ-
თვლად გადავტარებთ შედეგად ჩვენ მივიღებთ
ექვსჯერ ცამეტს, ანუ ცამეტისა და ექვსის ნამ-
რატს. ამრიგად, გამრავლების რაოდენობა
თარგმანის დაწვლილ შეკრების უფრო მარტო
თარგმანაშია, რა რაოდენობა არ უნდა იყოს იგი,
შეიძლება დაეყვინდ იქნას შეკრების თარგმანის
რადიუს რადიუს გარკვეულ თანმიმდევრობაზე (გა-
მრავლება ურაციონალი რიცხვის მიმატებად იქ-
ნადა წარმოდგენილი) მაშინადაც, თუ შეკრე-
ბის თარგმანის ეს თანმიმდევრობა სწორად
შევაჯიგონე, შეიძლება ყოველი რაოდენობა
მარტო თარგმანის შესრულება მანქანას მი-
ცანილი. მანქანა ამ რაოდენობა თარგმანის შესწავ-
ლებს და ეს არაერთი სასწავლო არ იქნება
საქმე ინიტია, რომ მანქანის პროგრამა ადამი-
ანს შედეგანა.

ამ პროგრამას, რომელიც გვეტანება, თუ რა
მარტო თარგმანის უნდა შესრულდეს და რა
თანმიმდევრობით, რადა რაოდენობა ამოცანა
დადგეს, ამ რაოდენობის გადაწყვეტის
აღვრითი მიმართულება ჩვენს მანქანაში.
ექვსჯერ გამრავლების ალგორითმი 6 თარგმანის
საგან შედეგება: 1. დაფურცოთ რიცხვი,
2. მივუმატოთ თავის თავი 3. მივუმატოთ თავის
თავი 4. მივუმატოთ თავის თავი 5. მივუ-
მატოთ თავის თავი 6. მივუმატოთ თავის თავი

ყოველი რაოდენობა საზარდონო თარგმანის, რომელიც
მანქანაზე სრულდება, თავის ალგორითმით გა-
მოყვანილ მანქანას, რაცა მის ობსერვაციონ-
რობის ჩვენებებს გაძლეო და ამინდის პროგ-
ნოზის ვიღებთ, მეორეთი, — რაცა დედამაშის
მნიშვნელობისა და რაკეტის თავის მოქმედე-
ბის მაჩვენებლებს გაძლეო და რაკეტის მომ-
არაობის გრადუსს ვიღებთ და ა. შ.

მაგრამ, როგორ ვიქცევით ჩვენ მანქანას კითხ-
ვას და როგორ ვიღებთ მისავე პასუხს? სხვა-
ნაირად რომ ვთქვათ, რა უნდა ვეღვაძარავე
ბით? ჩვენ მანქანას? ამ კითხვაზე პასუხი მარ-
ტოდა ვეღვაძარავე. რომელსაც ჩვენ მანქანას
მანქანის ვიღებთ, ანუ, როგორც ამბობენ, ყოველი
„ინფორმაცია“, რომელსაც ჩვენ მანქანას
ვაძლებთ, ასევე —ყოველი პასუხი, რომელსაც
ჩვენ მანქანისაგან ვიღებთ, გამოხატულია ცოფ-
რების საშუალებით. * ვ ე ს მ ა ნ ქ ა ნ ა ს ც ი -

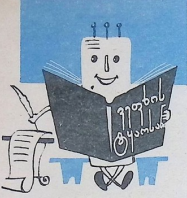
ნახატები თენგიზ სამსონიძის

ფ რ ე ბ ის ე ნ ა ზ ე ვ ე ლ ა ა რ ა კ ე ბ ი თ
ეს ცოდებები არის პირობითი ნიშნები. ანუ, რო-
გორც იტყვიან. „კო დ ე ბ ი“ ყველა იმ ცნო-
ბისა, რომელიც კი მანქანას დასაბუთებულად
ცნობენ. ვიქნათ, ჩვენ ვერგვა „შედეგად“
ქ ი ჩ ა ე წ რ ი თ მ ა ნ ქ ა ნ ა ს ს ი ტ ე ა რ, რომელიც
ქარბოლიდან უნდა ითარგმნოს, მაგალითად—
სიტყვა „მაგია“ ამ სიტყვაში შემავალ
ყველა ასოს აღნიშნავთ რადაც რიც-
ხვით, რომელიც, ამავერად, ამ ასოს პირობით
აღნიშნებულად. მის კო დ ა დ იტყვა მ-ს
აღნიშნავთ 13-ით, ა—0—1-ით, გ—ს—0.6-ით,
ი—ს—18-ით, დ—ს—21-ით მაშინ მანქანა „მა-
გია“ ასე ჩაიწერება: 130106182101 ვიქნათ,
მანქანას მივყვით ტექსტი და დავეყვით ასე-
ლი ამოცანა: „მონიხის, არის თუ არა ამ ტე-
ქსტში სიტყვა „მაგია“? მანქანა, თუ მას ს-
თანადე ალგორითმით აქვს მივყვით, ჩამოტყე-
ბა ტექსტის ყველა კოფს (რიცხვს) თავი-
დან ხოლომდე; თუ აღნიშნებულ ცოდებებს თა-
ნამიმდევრობა, რომელიც ჩვენთვის საინტერესო
აღნიშნებურობას (130106182101) ვთხოვთ,
მანქანა გვეცნობებს, რომ სიტყვა „მაგია“
ტექსტში არის ჩახვერცხულია, ასედათარად
„კოდირებული“ სახით ტექსტში სინამდვი-
ლშიც არ არსებობს. მაგრამ ყოველი ნამებულ
ტექსტის ასეთ კომბინად ქვედა მხოლოდ ტექ-
სტურა ამოცანა და არავითარ სინებელს არ
წარმოადგენს. ამისათვის შეიძლება, მაგალი-
თად, მანქანას წინ დადგება სპეციალური
მოწყობილობა ფოტოკლდეზმით, რომელიც
ყოველი ნამებულ მ-ს მაგირად დაწერს მის
კოფს: „13“ (ან სათანადო მხოლოდს აღიქ-
დავს მაგნიტურ ლენტზე) მივყვით მანქანის
ნამდვილი მუშაობა ამის შემდეგ, ე ი მთ-
ლი ინფორმაციის კოდირების შემდეგ იწყება
ასეთია მანქანისათვის ინფორმაციის „კოდ-
რების“ ანუ რიცხვებად გადაქცევის წესი. მაგ-
რამ კოდირება მთლად ასე არ ხდება. მისთვის
გამოყენებული არა თვლის ათობით სისტემა,
რომელსაც ჩვენ ელბორავიდან და მათმარტივს
ყოველდღიური პრაქტიკიდან ვიქნებთ, ათამდე
რობითი სისტემა, რომელიც ელბორავი
მანქანის ტექნიკურ მოთხოვნებს უფრო შეესა-
ბამება ჩვენ, ადამიანებს. ხელზე ათი თითი
ვაკავებს და ამიტომ დაწვეულნი ვართ რიცხვ-
ბის „ათობით“ დალაკებას ახლა ასეთი რადა-
კება ერთადერთი ბუნებრივი წესი დადოა შე

ს ა გ ა რ ა მ ა რ ა ვ ა ს

ძღუება თელის უმარავე სხვა არა ათობითი სისტემის შემწავი რომლებიც ათობით სისტემას არაფრით არ ჩამოეყარა: რატომ ჰქვია ჩვენ თელას „ათობითი“? ჩვენ გვაქვს ათ ერთნიშნა რიცხვი: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. როდესაც რიგში ერთი აღარ გვყავს, ჩვენ ვართხმებთ ორ ნიშანს ერთად და ამგვარად ვიღუბთ შემდეგი თანრიგის ერთეულს: ათს. (10) როდესაც ორნიშნა ციფრები აღარ გვყავს, ვერთხმებთ სამ ნიშანს და ვიღუბთ შემდეგი თანრიგის ერთეულს: ასს (100) თუმცა, ჩვენ მოვებარებოდით უკიდურეს რიცხვს აღნიშნავს იმ შემთხვევაშიც, რომ გვეძინება არა ათი ერთნიშნა რიცხვი, არამედ ათზე მეტი ან ნაკლები მაგ. ორი, სამი, შვიდი, თორმეტი ათისი და ა. შ. უსარსებლობამდე, რომ გვეჩონოდა, მაგალითად, მხოლოდ ოთხი ერთნიშნა ციფრი (0, 1, 2, 3). მაშინ რიცხვებს ასე გამოვწოდებთ: 0 (0), 1(-1), 2(-2), 3(-3), 100(-4), 101(-5) ... და ა. შ. მიიღება მანქანებში მიღებულია ჩაწერის ორბობითი სისტემა, სადაც მხოლოდ ორი ერთნიშნა ციფრია. 0⁺ და 1⁻. ჩვეულების ცნობილი რიცხვები ამ სისტემაში ასე ჩაწერება: 0(-0), 1(-1), 10(-2), 11(-3), 100(-4), 101(-5) ... და ა. შ. ამ სისტემას ის უსარსებლობა აქვს, რომ დეტექტორისაგან (რადიოტექნიკაში), ისევე, როგორც ამ სისტემაში, არი დეტექტორული შეფარება არ სხვაობს: ჩვენ ან გვაქვს დეტექტორული მიწველი მოწყვეტი წერტილი, ან არ გვაქვს (ხელე-როგორც დეტექტორული, სადაც მხოლოდ არი შეფარება არსებობს: ამორთული და ჩართული) თუ „ერთის“ ადგილს დაესვათი ჩართული ჩართილამუსი, ხოლო „ნოლის“ ადგილს ამორთულს, ასეთი დამუშავების კომპიონენტის შეიძლება უკუღივი რიცხვი გამოხატოს. ამგვარად, უკიდურეს რიცხვია „შუიანა“ მანქანში ჩართული და ამორთული რადიოლამუფების კომპონენტების სახით სასებელი შესაძლებელი ყოფილა. მაშასადამე, თუ კი ჩვენ ბუნებრივი ტექსტის ყველა ნიშანს ასობებს, სასებელ ნიშნებს, ინტერვალებს პირობითად ვაღვანებო-რავთ, ი. ს. უკიდურ მაიგანს ერთ გამოყვეტი რიცხვი დაეკუთვნა, ამ ციფრების აყვანა მანქანში არავითარ სიროულეს და წარმოადგენს უკიდური სიტყვა, წინა ადგმა თუ გამოყვეტი ტექსტი ჩვენ შეიძლება. მიიყუთ მანქანას ის „ინტერ“ — ჩართული და ამორთული რადიოლამუფების კომპონენტების აყვანა ინტერვალებს, სადა რიცხვები და რიცხვებზე მოყვეტი-ღება და სადა აჩვენებს, ანუ ათობის გადატანის ერთი ციფრი? მეორეხედი ჩვენ ვეძიებთ, რომ დეტექტორული მიწველი მანქანას ასრულებს იმ რით უღებრებო ოპერაციას, რომელიც აღორთობის შემდეგეულმა შეტრფის მართე-უცხეყვედა დაშალა, რადან ის უმარტრეუმი ოპერაცია, რომელიც მანქანამ შეტრფის მართე-უნდა შეტრფის ოპერაციას დასრულებს და, რომ-ის მრავალჯერ გამოყრებობა და კომპიონირე-ობით, თარგმნის რთული ოპერაცია უნდა შესრულდეს?

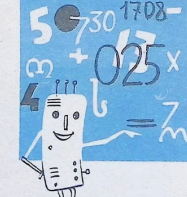
ასეთი ოპერაცია ვაიციკება ანუ, როგორც იტყვიან, ი დ ე ტ რ ი ფ ი კ ა ც ი ა ზემოთ-ცხელი მაგალითი რომ ვაიციკებთ, სიტყვა „მაგიდა“-ს მონაბე ტექსტში სწორად ასეთ ოპერაციას წარმოადგენდა თუ მანქანას, რომელიც ქართულიდან თარგმნის სხვა ენაზე (ცხელია, რუსულზე). შეხვდა ქართული ტექსტში სიტყვა „მაგიდა“, მანქანა მაშინ დაიწყებს ძებნას თავის „შესხვებებში“ — შექნიერ ლექსიკონში, სადაც ქართული სიტყვები კლდის რიცხვების სახითაა ჩაწერილი ძებნა ასე ხდება: მანქანა სიტყვა „მაგიდა“-ს კლდ (სად-ღარ რიცხვს, ჩაწერილს ორბობითი სხვებში) ვაიციკლებს რავ-როგობითი ლექსიკონში „დაწყე-რით“ ყველა კლდ (ე. ა. შესხვებებს შე-ტრებას მიწეს ნიშნით) ყველგან მიიღება სხვა-ობა დადებითი ან უარყოფითი ნიშნით სხვა-ობა წილს გაუტრეღება მხოლოდ მაშინ, როცა ლექსიკონში ჩაწერილი კლდი (რიცხვი) და ჩვენ მიერ მიწველებული კლდი ზუსტად ტრე-იწება სხვაობა რომ წილს გაუტრეღება, ლუ-ქოყონში სიტყვის ძებნა წუდება მანქანამ „ვაიცი“ სიტყვა, ე. ა. შეტრე, რომ მიისთვის მიწვეული სიტყვა იგივეა, რაც მის ლექსიკონ-ში ჩაწერილი სიტყვა.

ან წინაწარმი ცნობების შემდეგ ნათელია, რომ მანქანის ოპერაციის შესაძლებლობა ფუნქტონია არაა და ორი სასებელი კონკრეტული კითხვის პასუხზე დამოკიდებულია.

1. შეძლება თუ არა თარგმნის პროცესი და-შლილ იქნას თანმიმდევრული მართე ოპერ-აციება, რომელთაგან არც ერთი არ იქნება უფრო რთული, ვიდრე ორი მონაბევის (მანქა-ნისისაგან) — რიცხვის, კლდის) ერთმანეთის შედარება, მათი იგივეობის თუ სხვადასხვაი-ობის დადგენა? და 2. იქნება თუ არა შესაძლებე-ლი, და იქნება თუ არა ეცონობითი იმ ოპ-ერაციების მიღეი საჭირო რაოდენობის შესრუ-ლება თუ ანაგირი კონსტრუქციის მანქანის გამართ-ვა (ე. ა. იქნება თუ არა ეს ტექნიკური განსაზრ-ტრელებული)? თრევე ამ კითხვას დღევანდ-ელი მეცნიერება და ტექნიკა „თი“-ს პასუხობს?

როგორ ხდება მანქანის ოპერაცია? თარგმნის პროცესის უმარტრეუმი წაწილი-ერთი ენის სიტყვებისაგან მეორე ენის შესატ-რეის სიტყვების მოძებნა ამ საშუაობის ასრუ-ლებას მანქანის რეგულირეი ინჟინერის (მანქანის რეგულირეი ინჟინერის-ინჟინერი), მხოლოდ იმ განსხვავებებით, რომ ერთი ენის სიტყვათა სია ცალკეა მოწყველი, მეორე ენის სიტყვათა — ცალკე. პირველი ენის ყოველი სიტყვა-თან შეიიხველება მისი შესატრეულის რიცხვი ნომერი მეორე ენის სიტყვათა სიაში თუ, თუკეთი ქართული-რუსული მართე მანქა-ნის ქართული ტექსტში შეხვდა სიტყვა „კატა“, მანქანა მოძებნის ამ სიტყვას ქართული სიტყვების სიაში, „ნახავს“ იმ ნომერს და ამ ნომრის მიხედვითი ოპერაციის საჭირო რუსულ სიტყვას „кошка“, ამ სიტყვას მანქანა დაბე-ღებს. ასეთი წესით შეიძლება მანქანას ნების-მიერი ენის ნებისმიერი სიტყვა ნებისმიერ ენა-ზე ვაიციკებო.

მანქანა თარგმნის ამ წესის ვერ გამოყვე-ტება, თუ ხდება დამხმარე საშუალებების არ-მიგნობითი, რაც ამ წესის გამოყვეტიდან გა-მოყვეტებას აწილებს თუ ჩვენ მოვინდომებთ ლექსიკონში შედგენილი სიტყვები ყველა იმ ფორმით (ბრუნებში, რიცხვში და ა. შ.), რომ-ელიც კი ტექსტში შეიძლება შეტყუდეს. ამ სიტყვების დადგენს ვეცნ ერთი მანქანის ლექ-სიკონში ვერ შეტყუდებთ მხოლოდ მანქანის „შესხვებებში“ საჭიროდ, შეზღუდულია და კონ-სტრუქტრები შედამ ცალკეობს ეს „შესხვ-ებება“ რაც შეიძლება ნაკლებად დატკიონთ ჩვეულებრივი ლექსიკონში შეტრნილი ერთი სიტ-ტყვა: „მაგიდა“, შექნიერე ლექსიკონში 40 სიტ-ტყვა: „მაგიდა“, „მაგიდამ“, „მაგიდები“, „მა-გიდაზე“ და ა. შ. თუ ჩვენ მართლაც ყველა ეს სიტყვა შევატრეფთ ლექსიკონში, ამას ძალი-ან დიდი და ძალიან ძვირი მანქანა დასეირე-და მაშასადამე, საჭიროა პირდაპირ საშუალება მოეძებნათ, რომ მანქანის ლექსიკონი „განე-ტყროთ“, მას შემთხვევა გაუტრეღელო.

9071

მაგრამ თერგუ ჩვენ სრულყოფილად არ გვე-
რდება შევტანოთ ლექსიკონში ყველა სიტყ-
ვა ანალოგიური ფორმა ჩვენ შევტან-
თი მანქანას ვასწავლოთ სიტყვები ძირითადი
ნაწილის ანუ ფუნქციის და გრამატიკული
მნიშვნელობის მქონე ნაწილის (აფიქსების)
გარეშად იგი როგორც ანას აღმანი აქვთ.
სხვაინარად რომ ვთქვათ. შეიძლება მანქანას
ვასწავლოთ სიტყვის მორფოლოგიური
ანალიზის ჩატარება მანამ ჩვენ აღარ
დაგვიჩვენებდა მანქანის ლექსიკონში შევტარ-
ოთ. ერთად, სიტყვები „შავი“, „მავლი“. „
„მავლი“ და ა. შ. არამედ შევტანოთ ამ ა-
ტრუსი ერთხელ, მისი ბრუნვის, რიცხვის და
თანხვეულის გამოყენების კი მანქანას მიყა-
ნობა

მორფოლოგიური ანალიზი მანქანური თარგ-
მის ალგორითმი ჩვეულებრივ ასე ხორცილ-
დება ერთად, ჩვენი მანქანა ქართულიდან რე-
სულად თარგმნის და ქართულ ტექსტში შეტე-
ვა და სიტყვა „განტოლებები“. ასეთი სიტყვა
მანქანის ლექსიკონში ჩაწერადა არ იქნება.
მანქანა შეიძლება ავტომატურად დაიწყებს ამ სი-
ტყვის დაწესებას, ე ი ამ სიტყვის თავიდან ამ
ბოლოდან (განმა. ალგორითმი როგორ შევა-
დგეთ) თითო ასოს მოყვასი: მანქანა დაიწყ-
ებს პრუფიკების და სუფიქსების ძებნას.
იქვე. ჩვენი მანქანა ისეა ავტომატი (ისეთი
ალგორითმი აქვს მიყენებული). რომ ჯერ სუფი-

ქსის იქნეს, მაშინ მანქანა სიტყვას „განტო-
ლებები“ მოაკეთებს უკანასკნელ ასოს „-ს“
დაეჭვება „განტოლებები“. ეს სიტყვაც
ლექსიკონში, ახალია, არ აღმოჩნდება შე-
დგე მანქანა მოკლეს ი. ს. შემდეგ მას და
შემდეგ ეს ბოლოს დაეჭვება „განტოლებ“
ეს სიტყვა აღება. ლექსიკონში აღმოჩნდება
მანქანას თუ არა მას მანქანა. სიტყვის შე-
დგენი ანალიზი წყდება

ავტარად „განტოლებ“ ფუნქციონირებს და
და მისი მნიშვნელობაც დადგინდა ქართულად
„განტოლებს“. „УРАВНИЛИ“ ქვედა მან-
ქანისთვის ძნელი არ იქნება. რომ ქართული
სიტყვის მავერი თარგმანში მისი შესატყვისი
რუსული ფუნქციონირებს. მანქანის დაგვიჩვენ-
ეს და იქნება დადგინოს. ავტომატი მნიშვნელო-
ბის დასადგინად მანქანას, ვერაფერ ფუნქცი-
ონირებს. აქვს სპეციალური ავტო-
მატი და ლექსიკონი სწორედ ამ ფუნქ-
ციის დასადგინად. რომელიც მან ქართულ სი-
ტყვის გამოთქმა აფიქსთა ლექსიკონში ამ სუ-
ფიქსის პირობითი სინთეზის მიმო-
თხრობით ცნება მისი მნიშვნელობა, ისევე, რო-
გორც ფუნქციონირებს ბოლოები მისი მნიშ-
ვნელობა „ე ბით სუფიქსის მნიშვნელობაა.
„მავლი“ მისი რიცხვი მოქმედებითა მრუნვა.
მანქანის მონახვის სათანადო გრამატიკული მნი-

შენელობის რუსულ ფორმას (ეს იქნება უკანასკნელ
ქსი—სი) და დაუშვებებს მის მიერ მონახულ
ფუნქციონირებს. რუსულში ეს ფუნქციონირებს „УРАВНИЛИ“.
ამ სუფიქსის დაშტაბებით მიიღება „УРАВНИ-
ЛИ“, რაც „განტოლებები“ სიტყვის ფუნქ-
ციის თარგმანია.

სიტყვის ასეთი უშუალოდ მორფოლოგიური
განაწილება მანქანის მიერ, მნიშვნელოვანი
მნიშვნელობა მანქანის მიერ, მნიშვნელოვანი
მნიშვნელობა მანქანის მიერ, მნიშვნელოვანი
მნიშვნელობა მანქანის მიერ, მნიშვნელოვანი

ამისთვის საჭიროა. მანქანამ შეიძლება წინადა-
ცების აზრის გაგებაც იწყველოს. სხვაინარად
რომ ვთქვათ, მანქანის ალგორითმი სიტყვა-
სტრუქტურის ანალიზის რაღაც წესებიც უნდა დაგვი-
სწავლიდეს.

სიტყვასტრუქტურის ანალიზის უმარტივესი მაგალი-
თი ასეთი იქნება. ვთქვათ. ავიღოთ სამი ინგ-
ლისური სიტყვა: a man (კაცი), bites (ჭებენ)
და a dog (ძაღვი). თუ ეს სიტყვები ასე
დავსაჯავთ: a dog bites a man, ეს ნი-
შნავს: ძაღვი ჭებენ კაცს. მაგრამ, თუ სიტყ-
ვებს ავღავთ შეუცვლელი, წინადადების აზრის
სულ სხვა იქნება: a man bites a dog—
კაცი ჭებენ ძაღვს. საკმე იმაშია, რომ სიტყ-
ვები—a man (კაცი) და a dog (ძაღვი) არ
იყვანის ფორმას იმისა და მხოლოდ — კვირე-
ბას აქვს დასაყრდენი ისინი. თუ მოქმედების სა-

წამოცხად
რაზმის
შეკრებაზე

იტალიაში პირველი პიონერული
რაზმი შეიქმნა 1945 წელს. ქალაქ
როგო-ემილიაში. მის ანაღვარდა
მხეერი თავისი ასოციაცია“ უწოდეს. ასე-
თი რაზმები იტალიის სხვა ქალაქებ-
შიაც ჩამოყალიბდა: „ანაღვარდა
განბანალი“—რომანიში, „პიონერ-
ურები“—ბოლონიში, „იტალიის იმ-
ელი“—ნეაპოლში... ამ რაზმებს ქართი
სეთითა ღვეტი აერთიანებდა: „ცხა-
ვი მამაცი და პატიოსანი, იბრძოლე
თიანხისა და უსამართლობის წინა-
აღმდეგ, იბრძოლე იტალიის განთავ-
ისუფლებებისათვის“.

1949 წელს, პიონერთა რაზმების
თავმჯდომარეები შეიკრიბნენ და
შეკრების „იტალიის პიონერთა ასო-
ციაცია“.

ამ შეკრებებზე ბავშვები გამოვიდ-
ნენ კათოლიკური საბავშვო ორგანი-
ზაციების წინააღმდეგ. (ამ ორგანი-
ზაციებს მღვდლები ხელმძღვანელო-
ბენ. ასეთი ორგანიზაციები იტალი-
აში ძალიან ბევრია. იქ ბავშვებს
წინადადებისადად, ეკლესიისადად მორ-
ჩილებსა და თავყანისცემას უწერ-
დები. (მშუმი იმითრამ კი არ არიან
ღარიბნი, რომ მათ კაპიტალიზტები

ყვლიდენ. არამედ იმითრამ, რომ
ღვთისმეტყველების სხვადასხვა, აბი, რას წი-
კებიანებენ ეს ორგანიზაციები შა-
შეებს“.

შეკრების შემდეგ ბევრი ბავშვი
გამოვიდა კათოლიკური ორგანიზა-
ციისადა: ამათ ეკლესია აიაშეუთა.
იტალიის ბევრ ქალაქში დაიწყო პი-
ონერულმღვანელობა გასამართლებდა.
მათ ყველაფერი ამბროლებდნენ, —ჯა-
შეუშობათა და მიგნებლობასაც კი.
მაგრამ იტალიის პიონერთა ორგანი-
ზაცია მათივე სულ უფრო იზრდო-
ბოდა და მღიერდებოდა.

რამდენიმე წლის წინ, რეკომენ-
დების მიხედვით, ბავშვებმა საკუთარი
ციხესობებიც შექმნეს. ამ ციხესობი-
ცაში ყველაფერი ისე იყო, როგორც
ნამდვილ სახელმწიფოში: პრეზიდენ-
ტი, მთავრობა, მილიცია... რესპუბ-
ლიკის ანუ ხელმძღვანელობა პოსტ-
ბავშვებს ეკავათ. მათი დღიური იყო:
„თანასწორობა და სამართლიანობა“.

იტალიელი ბავშვები ოცნებობენ
ნამდვილ სამართლიანობაზე, რომე-
ლიც იტალიაში, სამწუხაროდ, ჯერ
კიდევ არ არის. განა შეიძლება ოლა-
პარაკო თავისუფლებასა და სამართ-
ლიანობაზე იმ ქვეყანაში, სადაც

პიონერული
ყველა ქვეყნის
ბავშვის
მხატვრობა

განს ანუ დამატების მათი გამატიკული მნიშვნელობის გამოყენება მხოლოდ მათი ადგილის მიხედვით შეიძლება. ამაყვარად, მანქანის აღკრებიდან შევიკვამ შემდეგი წესი: თუ გარდაცვალებული ზნისთან გვეკვამ ორი არსებითი სახელი: ერთი — ზნის წინ და მეორე — ზნის შემდეგ. მაშინ პირველი მოქმედს აღნიშნავს (პირველად). მეორე კი მოქმედების საგანს (დამატება). ზნისა—lit (კება)—მანქანის ლექსიკონში ეკითხება სავსაძიურად აღნიშნავს (ეს მება რადაც რიცხვი), რომელიც გვიჩვენებს, რომ ეს სიტყვა გარდაცვალებული ზნისაა გვერდს გვეყენის.

ეს უმარტევის მავალითი ილღვა მიხალღვითი წარმოღვენას სიტყვატური ანალიზის წესებზე სინამდვილეში. ეს წესები შეუდარებლად უფრო რთულია. სიტყვატური ანალიზის

ატკომარტეზია აღკრებიბის შემღვენისგან განსკუტრებულ სიტყვტესა და კონგზამტეზილბის მიითხოს.

მეტანტური აარგმნის აღკრებიბების შეღვენა რთული სამუშაოა, რომელიც ატკომარტეკოსებისა და ენათმეცნიერთა შეკრებულ შრომას მიითხოს. დღეს აარგმნის მეტანტეზიატეზი შემოაბუნ მრავალ ქვეყანაში ეკვე განხორციელბულია რამდენიმე ექსპერტენტული (საყდელი) აარგმანი სხედისხვა ენებდან საბჭოთა კავშირში ამ პრობლემაზე მუშაობს მეცნიერთა რამდენიმე ჯგუფი შოსკოში, ლენინგრადში, ერევანში, კიევიშ და თბლისში. უახლოეს ხანებში, მთარგმნელი მანქანის, სხვა „გონიერ“ მანქანებთან ერთად, პრაქტიკულ გამოყენებას აპოვებენ ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში.

პიონერული ფიცა

სამშობლოო, ჩემო ტკბილო, ჩემო საფუცარო, ყველა ჩვენი გამარჯვების ფუტე-საწინდარო;

სამშობლოო, ჩემო დედაკ, შურუმტკალითიანო, კარს მომღვარე კომუნისტის დილო განთიადო,—

ჩაკეტვეო, ჩაკურრულემ, როგორკ სიო ნელი და გომღერი მენიერი ნორნი პიონერი.

გული ამას მუტუნება: შენ მიყვარდე მარტ, ეინკ ბავშვობა მომიტარგე ცაფირუბის დარად.

უფრო ღამაზს, უფრო დიადს სხვას რას ენატრებლი, ამ დღეს სიმშრად ვერ ნახადენენ ჩემი წინაარბი.

მინდა მალე ფრთა გავშალო ცაში გასაფრენად,— გასახლემ,—გაგარინმა როგორც გასახლა.

მარი პარამივილი

მდიდრები შესანიშნავ სახლებში ცხოვრობენ, მათი შეილები ყოველგანაზხულს ზღვაზე იხვენენენ, მუშები და გლეხები კი მუდამ ლუკმაპურის მებნაში არიან, მათმა ბავშვებმა მაჭრისა და ხორციის გემო არ იტანი წლიდან წლამდე.

იტალიელ მუშებს კარგი ტრადიცია აქვთ: როგორც კი ფაბრიკანტი სამუშაოდან გაამეფებს რომელიმე მუშას, სამუშაოს სხევიც მიატოვებენ ხოლმე. ეს შესანიშნავი ტრადიცია პიონერებმა თავიანთი ორგანიზაციის კანონად ვიდადეს. არაერთხელ აუტრეფიით მათ ფული გაფიცული მუშებისათვის, არაერთხელ დამარტებიან გაქირებუმა ჩავარდნილ თანატოლებს. როდესაც ამერიკელი იმპერიალისტები ჩრდილოეთ კორეას დაესხნენ თავს, იტალიელმა პიონერებმა ბერიტი რამ მოიკლეს და კორეულ ბავშვებს გაუღზახენს. ერთხელ პოლონების კუნძულებზე ტაფუნმა გადაიქროლა; იტალიელმა პიონერებმა შეკრიბეს ფული, ტანსაცმელი და პოლონეზიულ ბავშვებს გაუღზახენს.

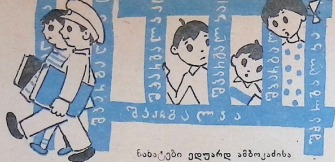
სკოლებში ბავშვებს მეფეებისა

და პაპების ისტორიას ასწავლიან. ხოლო იტალიის დიდ შეილებე—გარბიხალზე ერთ სიტყვასაც კი არ ეუბნებიან; არ იხსენიებენ პარტიზანების, რომლებმაც გერმანულ და იტალიელ ფაშისტებთან ბრძოლაში დადეს თავი. მიუხედავად ამისა, იტალიელი პიონერები სათუთად იხიხიენ იტალიისა და სამშობლოსათვის თავდებულ ყველა ადამიანის ხსოვნას.

იტალიის ერთ მთიან სოფელში ცხოვრობს გლეხი ჰაკე—ალრი ჩერვი. შეილი შეილი ჰაკეა მას და შეიდეგმ სამშობლოს თავისუფლებას შესწირა. სიტოცხლე. ბავშვებმა სავანეგებო შეკრებაზე ბაბუა ჩერვის სახელი პიონერად მიიღეს და შევიცეს, რომ მისი შეილებივით თავს შესწირავენ ქვეყნის თავისუფლებას.

იტალიელ პიონერებს მიაღინ უყვართ სიმღერა; სიმღერა მათ გულმთი თანამგზავრია. ყველა იტალიელი პიონერი მისდებს სპორტს, ყოველწლიურად აწყვიბენ „ცისფერი ოლიმპიადის“, სადაც ყველა გულშემატკივარი სპორტსმენი, ყველა სპორტსმენი—გულშემატკივარია.

წილივე
ბერიძე

ჩინატიები ელვარდ ამბოკაძისა

Qq

დავით, რომ სკოლაში შეყვანილი ჩვევა და ცოდნა მომავალი წარმატების საფუძველია. ეს ყველა მოსწავლეს როდი აქვს შეგნებულად; ზოგიერთს სკოლა ფორმალური გზა ჰგონია უმაღლესი სასწავლებლისაკენ, ცილილია, რაც შეიძლება იოლად „გაძვრეს“ საშუალო სკოლიდან, — ცოდნის შექმნას უმაღლეს სასწავლებელშიც მოვასწრებო.

...ამ ზაფხულს, ერთ-ერთ უმაღლეს სასწავლებელში, მისაღებ გამოცდაზე უჩვეულო ამბავი მოხდა. დაფაზე თემების სათაურები ჩამოყვრილი უმრავლესობა დინჯად, მშვიდად ფიქრობდა, მებსიერებაში აღადგენდა წაიხიბულს. მოსწავლენი და იწყებდა წერას. ზოგი უცნაურად წრილობდა, ვინ—ჭიბეს იჩხრებდა, ვინ—უბეს, ვინ სად აფათურებდა ხელს და ვინ—სად ალბათ, ზოგიერთი თქვენგანს უკვე ყველაფერი ენიშნა... „შპარგალკა!“ — ასე ეძახით თქვენ ამ მაცდუნებელ ფურცლებს.

ერთ გოგონას წარამარა კალთისაკენ გაურბოდა თვალს. წავართვით ერთი „შპარგალკა“, მეორე, მესამე... ოცამდე „შპარგალკა“ აღმოაჩინა ატახტავდა. ატირდა და რაღაცას გაურჯეველად ლულულულებდა: დავაწყნარე, დავამშვიდეთ, მარტო დავსვით, თემა შევეცვალოთ და წერის ნება მიეცეთ.

არ გეგონოთ, რომ მარტო ამ გოგონას გადახდა ეს ამბავი; ბევრი ვამოცდიდან გაეაძვეთ, არც იმას დაგიმალავთ, რომ ზოგმა „მოახერხა“ გადაწერა, მაგრამ რა? არც ერთს დაძაბუყოფილებელი ნიშანი ამ მიუღია,— გადაწეროს აშკარად ეტყობოდა არც შეიძლება, რომ არ შეეცდოს. გადაწერის დროს მოსწავლე ხერხიულობს, გონება ეფანტება, აზრს ვერ იკრებს, მოქრავს „შპარგალკას“ თვალს და ჰგონია, რომ წაიხიბული დანიმხვრავა, მაგრამ ფურცელზე კალმის დაქარებამდე ყველაფერი ავიწყდება და წერს ყოველად უაზრო ფრაზებს. ყოველთვის ხომ ვერ იხელთებს დროს „შპარგალკაში“ ჩასახედად. მასწავლებლის თვალის ასახვევად იძულებულია დრო და დრო თავისით დაწეროს რაიმე; ოღონდაც კალამი ამოძრავს და მისთვის სულ ერთია— რას დაწერს. მერე კვლავ იხელთებს დროს, „შპარგალკას“ თვალს ჩაყრავს, მერე ისევ, მასწავლებლის თვალის ასახვევად, აწრიბინებს კალამს და ასე—წამებაში წერს აბლაბლას.

ალბათ, განიტერყვებთ იმ გოგონას ბედს; მან თემა კი არა, რაღაც გასაოცარი აბლაბლდა დაწერა. მეორე დღეს მისმა დედამ ერთი აურზაური ატეხა, — რას ჰქვია, ჩემს შვილს ატესტატში ოთხიანი აქვს და თქვენ ორიანს უწერეთო. საჩივრებით შეაწრილა ზემდგო-

მი ორგანოები. მაგრამ—ამოდ, ხომ გავიგონით—ფაქტი გოტრიაო.

ეს ამბავი შემთხვევითი არ არის სამწუხაროდ. მას დიდი ხნის ტრადიცია აქვს. ასეთი ფაქტი ყოველ წელს ათასობით ხდება უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღები გამოცდების დროს.

საიდან მოდის ეს ჩვევა? რა თქმა უნდა, სკოლის მერხიდან. გულახდილად რომ ვთქვათ, ზოგიერთ მშობელს იც გარკვეულ რაღაც თამაშობს ამ საქმეში. — როგორ? — შეიკვადებენ მშობლები,— ჩვენ „შპარგალკა“ არასოდეს არ დავეწერია შვილისათვის და ცოლს რატომ გვწამებთო. შეიძლება ეს მართალია, მაგრამ „შპარგალკის“ დაწერაზე უარესი არაა, როცა ბავშვი თამაშობიდან ბრუნდება და მშობელი ამოკანას თუ მაგალითს ამოხსნილს ასვედრებს?! ზოგჯერ არც კი ვანუშარტავს. როგორ

ამოხსნა; ბავშვი პირდაპირ ჩანთაში დებს ნამუშევარს და მიღის სკოლაში. მოსწავლე ეჩვევა ფუქსა ვატობას და ყველაფერს აკეთებს იმისათვის, რომ იოლად გაძვრეს

„შპარგალკა“

ხომ მართალი ვარ, ბავშვები? — გამოტყდით თქვენი პიონერული სინდისის წინაშე. ვთქვათ, მასწავლებელმა გამოვიცხადათ, რომ ხვალ საჯონტროლო წერა გვეჩვენათ, დავისახელოთ თემა, მოვიხზათ გეგმა, გესაუბრაოთ, ავიხსნათ, განვიმარტათ, მივითითათ ლიტერატურა; თემა რომ კარგად დაწერილი, — გულდასმით, ბეგითად უნდა წიკითხოთ ყველაფერი, რაც კი მოგასწავლათ მასწავლებელმა; გაიხსროთ მთლიანი გეგმა და ჩამოაყალიბოთ თქვენი აზრი ამა თუ იმ საკითხზე. ნაცულად ამისა, აი, რას აკეთებთ თქვენ: მიღიხართ სახლში, აიღებთ ფურცლებს, გაჭრით, გამოჭრით, გაკეცით თქვენი თვის სასურველ ფორმებზე, დაიდებთ წინ წიგნებსა თუ სხვის მიერ დაწერილ თემებს, ხან აქეთ ჩაჭრავთ თვალს, ხან — იქით, იწერთ მუხნაკურად და არც უფერადებით, რას წერთ, აზრადაც არ მოგდით. რომ შეიძლება შეცდომას იწერთ. შეადგენთ „შპარგალკას“ და არხინნად გრძობთ თავს. დაეუშვათ, მასწავლებელმა ვერ შეგინუნათ, მოახერხებთ გადაწერა და დამატყოფილებელი ნიშნით მიიღეთ. კი მაგრამ, როდემდე გინდათ „შპარგალკას“ ენდოთ, აბა, კარგად დაფიქრდით, — ბოლოს და ბოლოს ხომ თქვენს თავს ატუპებთ. ვინ იცის, რამდენჯერ უფიქრია „შპარგალკით“ გატაცებულ მოსწავლეს — ერთხელ კიდევ ვცდო და მერე მოვეშვებიო, მაგრამ ეს „ერთხელ კიდევ“ კარგა ხანს გრძელდება და... ცრემლით მთავრდება. რა თქმა უნდა. შექმნებით ყოველთვის შექმნებს აღმაიანი მავნე ჩვევის დაძლევის, თუკი მოინდომებს და მტკიცე ხასიათს დაუპირისპირებს მას, მაგრამ ათავსებით უფრო იოლია ცდუნების თავიდანვე დაძლევა. აი, მაგალითად, პირადად შენ, ზურაბი ხარ, მამუკა ხარ თუ ზენიანი, შესაძლოა ამ წერილმა, რომ იტყვიან — სულზე მოგსწროს. უხიხ-

არ მაგიდას და ერთ გაწამყვანში ხარ. „შპარგალკას“ ადგენ, — ემზადები. — ხვალ საკონტროლო წერა გაქვს. იქნებ, ერთხელ თუ ორჯერ უკვე მოასწარი „შპარგალკით“ გამძრობა და გე შესამე ცდაა. ვინ იცის, ეგებ ძალიან. ძალიან გატაცებულ ხარ „შპარგალკის“ დამთავრებამდე ეს წერილი გვერდზე გადალო. არა უშვს, — მაგ „საქმეს“ რომ შორჩები, მერე მანც წაიკითხე, ოღონდ კარგად დააკვირდი „შპარგალკის“ ბესს. თუ კარგ მომავალზე ფიქრობ, თუ გინდა ცხოვრებაში გზა გაიკაფო და კაც გერქვას, — მაგ საქმეზე ხელი აიღე. ხვალ მაგ „შპარგალკას“ სკოლაში ნუ წაიღებ. სახლში, რამდენიც გასურს, იმდენი წერე და იგარჯიშე, მოეგზადე კარგად, მრავალმხრივ გაიზრე საკითხი, რომ ხვალ მერხზე თავისუფლად იგარძნო თავი და თვალებს აქეთ-იქით ახარ აუცილებლად.

გაბედული აზროვნების არ შეგეშინდეს. დაკვირვებულად უნდა იმუშაო, ასევე უნდა გაზომო და ერთხელ გაჭრა. შესაძლოა შეცდო; დამოუკიდებელი გზით სიარულს შიირად ახლავს შეცდომა, მაგრამ ეს შეცდომა გაცილებით უფრო სასარგებლოა, ვიდრე „შპარგალკიდან“ ბრმად გადახატული ლამაზი ფრაზები; შეცდები ერთხელ, ორჯერ, ვთქვათ — სამჯერ, სპაგეტიროდ, მხოლოდ ეს გზა მივაყვანს გამარჯვებამდე.

მოქუნაყრია...

იჩაპალი არაბული

მთაა მთაზე მიყოლებით, წყაროები — მთების ძირას, მიშელიან იქ ტოლები — ჩემი ძილა, ჩემი ცირა.

აკორილი ივლები, გაფანტული ფარა ცხვრების... კლდის წვერები, კლდის წვერები, ვით კბილები სავარცხელის...

ხეუბები და იალაღი, პირქუშ კლდეთა გაღვანებები... მოვერკავდით მთიდან ნახირს გაცეცილი ქალამნებით.

ნეტა, კიდევ ფეხშიშველი თბილ ხნულებში დამატარა, დამანახვა მთების შველი, ღოქი სველი და მათარა!

მთაა მთაზე მიყოლებით, წყაროები — მთების ძირას, მიშელიან იქ ტოლები ჩემი ძილა, ჩემი ცირა, —

თითქოს მივერი მთისკენ რაშით, — ნაპერწკლებად აღვივებთ და პატარა სიმღერაში ცოცხლდებიან ლაღი მთები.

ზღვები და ოკეანეები ათასგვარი სიმდიდრის გეგანტური საწყობებია, შეიძლება თამაშად ითქვას, რომ ზღვა უფრო მდიდარია, ვიდრე სმე-
ლითი.

რას წარმოადგენს მსოფლიო ოკე-
ანე, რა მნიშვნელობა აქვს კაცობ-
რიობისათვის და როგორ სტემა მის
საიდუმლოებათა შესწავლა, სიმდიდ-
რეთა გამოყენება?

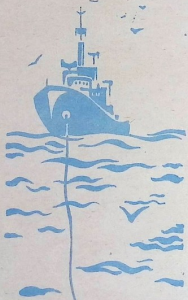
უპირველეს ყოვლისა, მსოფლიო
ოკეანე — დედამიწაზე სინოტივს
წყაროა. მსოფლიო ოკეანე დიდ გავ-
ლენას ახდენს ქაეზე.

საქვეყნოდ ცნობილია ზღვის სამ-
ეურსნალო თვისებები, ზღვის აბაზა-
ნები.

დადასტურებულია, რომ მსოფლიო
ოკეანის წყალი 34 ჰქონტორ ვულფენტს
შეიცავს, მათ შორის არის მარილები
და ბოქსიტები, თუთია და რკინა,
სპილენძი და მარგანეცი, ვერცხ-
ლი, ტყვია და ნიკელი... მსოფ-
ლიო ოკეანეში იმდენი ოქროა,
მისი მოპოვება რომ მოხერხდებო-
დეს, ჩვენი პლანეტის ყოველ
მცხოვრებზე სამი ტონა ოქრო მოვი-
ოდდა; მსოფლიო ოკეანის წყალი
შეიცავს 200 მილიარდ ტონა
ვერცხლს, 350 მილიარდ ტონა რკი-
ნას, მარგანეცს, ნიკელსა და სპი-
ლენს, 300 მილიარდ ტონა ნატრ-
უმს, მოლიბდენს, ვოლფრამს და ა. შ.
სამბოთოა აზერბაიჯანსა და ინდონე-
ზიაში ზღვის ფსკერიდან უკვე ამ-
ოაქეთ ნაითობი; კუნძულ სუმატრა-
ზე, წყალქვეშა მასტებში, წარმოებს
კაილის მოპოვება.

ძალზე იაფი ჯდება დიდი ოკეანით
ტვირთვის გადატანა და მგზავრების
გადაყვანა.

ზღვები და ოკეანეები სასვცა ცხო-
ველებით (140.000 სახეობა), მსოფ-
ლიო ოკეანეში, საშუალოდ, ყოველ-
წლიურად იგერენ ოც მილიონამდე
ტონა თევზს, ორ მილიონამდე ტონა
ვეშაპს, დელფინს, ერთ მილიონ ტო-
ნა კიობრჩხალს... ზღვიდან ამო-

აქეთ ღრუბელი, მარჯანი, მარჯანი
ტი...

აღამიანი უშველესი ღროიდან
სწავლობს ზღვის, მაგრამ მისი სა-
დუმლოება სათანადოდ ჯერ კიდევ
არ არის ამოცნობილი.

ზღვის ფსკერის შესწავლა დიდ სი-
ნეულებთან არის დაკავშირებული,
მსოფლიო ოკეანის საშუალო სიღრ-
მე ოთხი ათას მეტრს უდრის. წყნარ
ოკეანეში აღმოჩენილია ყველაზე
ღრმა ადგილი—11.034 მეტრი, თევ-
ზის ჰერა, ძირითადად, 500 მეტრ
სიღრმეზე ზდება, კეშაი კვინთავს
ათას მეტრზე. შვიდი კილომეტრი
სიღრმე კი თევზებისა და სხვა ცხოვ-
ველთა გავრცელების ზღვრად ითვ-
ლება. მეცხეთეები დიფრბდენს,
რომ უფრო ჰქვეით, წყლის დიდი
წნევის გამო, სიცოცხლე შეუძლებე-
ლი იყო. უკანასკნელმა გამოკვლევე-
ბმა დაამტკიცეს, რომ ოკეანის უფ-
რო ღრმა ფენებშიაც არის სიცოცხ-
ლე. 9-10 კმ. სიღრმეზე ათასობით
აბმოსფერული წნევაა, თითქმის
არ არის ენეგბადი, იქაურთა გო-
გირდნალებდითაა მოქაშლეუი და
უკუნი სიბუნებია არის მოცულა.
მუხუბდავად ამისა, ცოცხალი ორგა-
ნიზმები იქაც არსებობენ.

ამას წინათ მეთევზეებმა დაიჭირეს
არაჩვეულებრივი თევზი. მეცხეთე-
ბმა დაადგინეს, რომ ამ თევზის წინა-
პრები ზღვაში ცხოვრობდნენ 66 მი-
ლიონი წლის წინათ და მთლიანად
გადაშენდნენ.

ამ თევზს ეცლაკანტუსი, შუარ-
ქვეს.

საოკეანეების მანძილზე, დედამიწის
ქერტის კერტიკალური მოძრაობის
გამო, ზღვაში დაფარა ზმელუთის დი-
დი ნაწილი, რომლის გამოკვლევა
დიდძალ მასალის იძლევა ძველი სა-
შყაროს ისტორიის შესასწავლად.
და ბოლოს, ზღვაში უამრავი ხო-
მალი და დიდძალი სიმდიდრეა ჩა-
ძირული.

მოვიგონოთ თუნდაც საოკეანო
გემი „ტიტანიკი“, რომელიც 1912
წლის აპრილში დიდლგმა ატლანტი-
კის ოკეანეში, „ტიტანიკმა“ აურაც-
ხელი სიმდიდრე ჩაიტანა თან.

ცნობილია, რომ ესპანეთის მეფე
ფილიპე მეორემ ინგლისის წინააღ-
დეგ გაგზავნა დიდი ფლოტი—უძ-

ლეველი არმადა", რომელიც ძლიერ ქარიშხლის გამო დაიღუპა. დადასტურებულია, რომ 1592-დან 1775 წლამდე, ატლანტიკის ოკეანეში დაიღუპა 32 გემი, რომლებზედაც 70 მილიარდ ფრანკად ღირებული ოქრო-ვერცხლი იყო. ამას წინათ, ამერიკის ატომური წყალქვეშა ნავი „ტრე შერი“ ატლანტიკაში დიდი სიღრმეზე ჩაივლია და ველარ ამოცურა...

ზღვის ფსკერის შესწავლა XVI საუკუნიდან დაიწყო, თუმცა ზოგიერთი ისტორიული წყაროს მიხედვით, ალექსანდრე მაკედონელი, რაღაც მოწყობილობით, 90 მეტრ სიღრმეზე ჩასულა.

35 წლის წინათ, საფრანგეთის ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროზე, რეზინის ნიღაბითა და ზურგზე ორი ჩანთით, სეიარნობდა ერთი მაღალი, გამხდარი კაცი. მან შესცურა ზღვაში და ნახევარ საათზე მეტი დაჰყო წყალქვეშ. ეს კაცი გახლდათ აქვალანგის გამოგონებელი, ფრანგი ინჟინერი ფე კუსტი. მან და ინჟინერმა განიხილა მსოფლიოში პირველებმა შექმნილი საყვირთვით აპარატი: რეზინის ნიღაბი წვერილი მილით დეკავე შირიებული იყო ენებადის ზურგჩანათასთან.

აქვალანგით ცურვამ დიდი პოპულარობა მოიპოვა. ამჟამად მსოფლიოში აქვალანგისტების რიცხვი თითქმის მილიონს აღწევს. ისინი დღემოდს ასრულებენ ზღვის საიდუმლოებათა ამოცნობას.

აქვალანგის გამოკვლევებამ ხელი შეუწყო წყალქვეშა კინემატოგრაფიის განვითარებას. წყალქვეშა კინოოპერატორის სახიფათო თავდასაცავო მოთხოვნილებით აქვს ინგლისელ მწერალს ჯეიმს ოლდრიჯს—მოთხრობაში: „უკანასკნელი ღღიმი“.

აქვალანგისტების დამსახურება

იმშიაც მღვდობარობს, რომ მათ შექმნეს მეცნიერების ახალი დარგი — წყალქვეშა არქეოლოგია“. 1957 წელს, მოყვარულ აქვალანგისტთა ჯგუფმა გვატემალაში გამოიკვლია ამატილანის ტბა, რომლის ფსკერზე აღმოაჩინეს ინდიელთა ძველი დასახლებანი, უამრავი სიოჯახო ნივთები, ნაკეთობანი, ქვის სამარო იარაღი.

1953 წელს, სობუთთან, ზღვაში იპოვნეს მარმარილოს შესანიშნავი ბარელიეფი, რომელიც მიეკუთვნება V საუკუნეს ჩვენს წელთაღრიცხვამდე.

ერთხელ კოლუმბურნე კ. კვაპაძემ პალიასტომის ტბის ფსკერზე რაღაც ნაგებობის ნაშთი შეხიზა. აქვალანგისტებმა იქ ნასახლარი აღმოაჩინეს. ჩულის ტბაზე, აქვალანგისტებმა ზუსტად დაადგინეს ცნობილი „ყინულზე ბრძოლის“ ადგილი.

მაგრამ დიდ სიღრმეზე აქვალანგით ჩაღწევა ძალზე ძნელია. წყალში აქვალანგით ჩასვლა, სამუაოდ, 50-70 მეტრ სიღრმეზე შეიძლება; თუმცა, ერთხელ სამი იტალიელი აქვალანგისტი 131 მეტრ სიღრმეზე ჩავიდა. ხოლო შვეიცარიელმა ჰანს კლერმა 250 მეტრამდეც კი ჩააღწია.

წყალქვეშა სიღრმეების შესწავლის შესანიშნავი საშუალებებია ბატისფერი, ბატისკაფი და ჰიდროსტატი.

1934 წელს, ამერიკელებმა—ვილიამ ბიბმა და ოტოს ბარტონმა ჩააღწიეს 923 მეტრ სიღრმემდე; 1949 წელს ბარტონი 1372 მეტრზე ჩავიდა. ოკეანეთა სიღრმეების შესწავლაში განსაკუთრებული ღვაწლი მიუძღვის გამოჩენილ მეცნიერს ოგიუსტ პიკარს. სხვაფერობის, ამ შესანიშნავ მათემატიკოსს დამკარებელი ჰქონდა სტრატოსფეროში ასვლის რეკორდი. მან ერთხელ განაცხადა: „მათემატიკა არასოდეს ცდება!“ ამის დასამტკიცებლად შექმნა სრულყოფილი ბატისკაფი, რომლითაც იგი, 1960 წელს, წყნარი ოკეანის კვლავზე ღრმა ადგილას—მარიანის ღრმულში ჩავსვა, ჩააღწია 10.919 მეტრ სიღრმეზე და დაიპყრო „წყალქვეშა ვეფრესტი“.

წყალქვეშა სიღრმეების იერიში გაცივდება. კაცობრიობა კიდევ ბევრ ახალ საიდუმლოებას ამოამოხურებს ოკეანეთა ფსკერებიან.

გაიხილ ზარდაღიშვილი,
გეოგრაფიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ნახატები ზურაბ ფორჩხიძისა

„გოსვ“

ასანთის კოლოფი ყველას გვერიათ ზელში, მაგრამ ბევრ თქვენგანს, ალბათ, არც კი წაუკითხავს მასზე სიტყვა—„გოსვ“. დააკვირდით კოლოფს. მის ერთ კუთხეში, წვრილზე წვრილი ასოებით, აუცილებლად ეწერება—„გოსვ“, მის გვერდით კი—უფრო დიდ ზოლიან ასოებით. ამ სიტყვას თქვენ მრავალხედა საგანზედაც აღმოაჩენთ წინდაზე, კონსერვის კოლოფზე, ბოთლზე, ნათურაზე, რადიოში-მღებზე...

ხშირად წაგიკითხავთ და გაგიგონათ გამოთქმები: საყდრის, საქელის, შტაბი, თელასი; ასეთ გამოთქმას აზრევიტურა ეწოდება; ეს სიტყვა იტალიურია. ამ სიტყვის ძირია ლათინური Brevis—რაც ნიშნავს მოკლე, შეკვეცილს, ე. ი. აზრევიტურა არის ამათ იმ ქვეყნის, ორგანიზაციის, დაწესებულების შემოკლებული სახელწოდება.—შედეგნილი სრულ სახელწოდებაში შემავალი სიტყვების პირველი ასოების მიხედვით; მაგალითად: სკაპ—სამშობო კავშირის კომუნისტური პარტია.

აზრევიტურის ქართული შესატყვისია ქარაგმა. ჩვენი ქურნალის ამ ახალ განყოფილებაში აკისნით ხოლმე ქარაგმებს.

ეს თხის ასო ანე იკითხება—'Государственный стандарт' (სახელმწიფო სტანდარტი).

როდესაც რაიმე საგანს ასეთი ასოება აწერია, ეს ნიშნავს, რომ მისი წარმოება სტანდარტიზებულია, რომ იგი პასუხობს სტანდარტით გათვალისწინებულ ყველა მოთხოვნას.

სტანდარტი იცავს მომხმარებელთა ინტერესებს, აიძუებს პროდუქციას, ამცირებს ღირებულებას, საწვავს, ფერადი ღირებულებას,

კიმიური ნედლეულის ხარჯვას და იძლევა პროდუქციის მაღალხარისხვნების გარანტიას.

ელექტრომოწყობილობას რომ უიღუღოთ, არც კი ფიქრობთ იმაზე, რომ შეიძლება ნაოურა არ მოერგოს ელექტროუღეს; მინ რომ წელის ონკანი დაწინდება, ახლად ნაუიდი ონკანი შესტად მოერგება ხოლმე მალს. რაკომ?

იმითომ, რომ ელექტრომოწყობილობა და ონკანი სახელმწიფო სტანდარტით არის გამოშვებული.

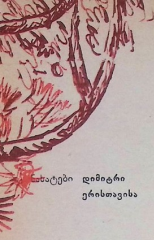
რადღუნ გაუწოდებდით მაწიწველობას მუშაობა, სახელმწიფო სტანდარტი რომ არ არსებობდეს! წარმოიდგინეთ, როგორ აიწყობოდა სტანდარტის გარეშე იგოლვა, მისი ათასობით ნაწილი, რომლებსაც იგი სხვა ქალაქებიდან იღებდა. როდესაც კონსტრუქტორი ახალ მოდელს აკებს, აუცილებლად უნდა გაუწიოს ანგარიში სტანდარტს. ვთქვათ, მისი კონსტრუქციის ფანჯარას სპირდება ამა და ამ ზომის მინა; ქარხნები სპეციალურად ხომ არ გამოუშვებენ მინებს? ამითომ, კონსტრუქტორი ვაღუდუღოა, მინას ზომა იმ სტანდარტებს დაუწყებდებაროს, რომელსაც ქარხნები უშვებენ...

არტკმში: მოზაფსკით, კომპლი პაკაბისი ასანა პინტინისით.

ქაიხანი
ერისთავი

ყუჯიქის სოფლები

საბჭოთავო დემოკრატიის
ერისთავისა

უცხო ცხოველი

პირველი ცნობები ოკაპის შესახებ 1901 წელს გაჩნდა ევროპაში. კონგოს ჭუნგლების მკვიდრი პიგმეების გადმოცემით, ამ ძუძუმწოვარა ცხოველს ტანი ანტილოპის ჰქონდა, თავი — ვირაფის, ფეხები — ზებრის. ასეთი აღწერილობა პირველხანებში მხოლოდ სიცილს ჰგვრიდა კაცს. უფრო შტივ: როდესაც პიგმეებმა ამ ცხოველის ტყავი ევროპელ მოგზაურებს უჩვენეს, ზოგიერთმა ისიც კი თქვა, თითქოს ჭრელი ზოლები ტყავზე ხელოვნურად იყო დახატული. ერ-

გაგრძელება. იხ. „პიონერი“ № 9.

თი სიტყვით, უცხო ტყვიურის არსებობას უყვლა მონაპოვად თვლიდა.

მაგრამ დაღა 1902 წელი და ერთმა ინგლისელმა მკვლევარმა აფრიკიდან ჩამოიტანა ამ უცნაური ცხოველის ტყავი, რომელიც პიგმეებისაგან ეყოლა.

ოკაპები კონგოს ჭუნგლებში ცხოვრობენ. ჩვილ ოკაპს ღედა გეშავს, გვერდიდან არ იშორებს, ვიდრე არ გაიწვრდება და თვითონ არ შესძლებს „ცხოვრების ორმეტრიალში“ ჩაბმას.

პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, ინგლისელებმა ექსპედიცია გაუზავნეს აფრიკაში. ცდამ ამაოდ ჩაიარა, მათ ოკაპის ფოტოც კი ვერ გადაიღეს... მომდევნო ექსპედიციის მეთაური, განთქმული მოლანდიელი მონადირე ბუჟოილენაუტი გარეული ტახის ვეებერთელა ტყავში გაეხვია და მოთელი ღამე ჭუნგლებში მარტო იქნა, სიკვდილის პირიბირი.. რა თქმა უნდა, მას თან ჰქონდა იარაღი და ფოტოაპარატი.

ბუჟოილენაუტმა მოახერხა ოკაპის სურათის გადაღება.

მე უკველთვის ვეჭრობდი ამ გამბედავ, მამავ ადამიანზე.

ბოლოს, მტკიცედ გადავწყვიტე: ფოტოაპარატით გადამეღო ოკაპი.

პიგმეებთა

პატარა ქარავანი, რომელიც ჭუნგლებში მიმაცილებდა, ხელის აწევით შევარჩე და ჩემი თარქიმანი -- მინდელი ვიხე.

— აბა, მინდელი, აგერ, იმ ტიტულიანა ბიუს სომ ზედავ! გააქციე და საჩქაროდ მომიყვანე.

ის ბიჭი წუთის წინ ბუჩქიდან გამოშვრა და უმაღლე უკან შერგო თავი. ალბათ, ერთადერთი თერთკანიანი

ვიყავი, რომელიც თავის სისცხლეში ნახა. საცარია, მარტოხელა ბავშვი უსიერე ჭუნგლებში, თანაც შუშველი?

მინდელი ტყეში გაუჩინარდა. მალე ბიჭიანად დაბრუნდა. ბიჭი მხიარულად გამოიყურებოდა. დაკუნთულ შავ სხეულზე ეტობოდა, ღონიერი უნდა ყოფილიყო. მარჯვენა ხელში შუბი ეჭირა. ბიჭი პიგმეი იყო.

— ბიჭო, აქ როგორ მოხვდა? — ვეუბნები მინდელს.

ბიჭი ხალისით პასუხობს. იგი მამასთან ერთად წამოსულა სანადიროდ, მაგრამ დაღლიდა და, რადგან სიარული ადარ შესძლებია, მამას ჭუნგლებში დაუტოვებია. პიგმეები ხომ პატარაობიდანვე მონადირეებად სრდებიან შევილებს; ასწავლიან ანტილოპზე და ტახებზე შუბით ნადირობას, მშვილდ-ისრის ხმარებას. ჩემი თავალით მინახავს, თორმეტობედ წლის ბიჭი რა მარჯვედ ახვედრებს ისარს ასნთის კოლოფის ოდენა სამიწნეს ორმოცი მეტროდან.

ისეთ საშუაშ მხეცებზე ნადირობისას, როგორცაა: სილო, კამეჩი, ლეოპარდი, პიგმეები მოწამლულ ისრებს ხმარობენ. მაგრამ არ დაგავწყდეთ, რომ ამ ჭუკა ადამიანებს ყოფნით გამბედაობა უკანიდან მოახტენენ სილილს და თვალის დადამხამებაში დაით გადაუჭრან უკანა კიდურის ძარღვი, — და გიგანტი ცხოველი მათ ხელშია.

მამაკაცები მთელ დროს ნადირობაში ატარებენ, — საშინაო საქმეებს ქლები აკვარებენ.

ბიუს ოლინი ერქვა. მე ვკითხე: შექმლი თუ არა სოფლამდე გავგძლოდი.

ბავთ თუ არა მათ ამ მხარეში უკაცბეუბი
ბი.
პიკემეებმა მიიბრეს, რომ ტახი უნ-
და მომეკლა და ერთიანად მის სისხ-
ლში მოვთხერილიყავი.
დავფურქდი. შეიძლება მართალიც
იყუნენ,—ლორის სისხლში ამოსვრა
აღამიანის სუნს დამეიარავდა. ვა-
მხსენდა, ბეზოიდენმათუც ღორის
ტუაში გახვეული ელმოდებოდა
ოკაას.

რჩევსამებრ მოვიქციე. სისხლ-
ში მოთხრა მართო მე მომიწია, რა-
დღან უცხო მართო მე ვიყავი ამ არე-
მარეში.

ერთი დღის შემდეგ პიკემეებმა ოკა-
პის ახალთ-ახალი კვალი იპოვეს. ად-
გილი უნდა გამოემეცადა. ახლა ნა-
კადულის პირას უნდა ჩავსაფრებო-
დი. ნაკადულთან, შემალღებულზე,
ორმო გამოვთხარეთ და შიგ შევძვე-
რი. შესაძრომი ქინქლებისგან დამ-
ცველი ბაღით შევნიღბე და დავიწყე
ლოღინი. ასე ვიქციე ორმოში ფოტო-
აპარატით, საქმელსასმელითა და
თოვით.

მალე დაღამდა. ისე დღი და ნათე-
ლი მთავრე ახოვლია,—წაგნს წაიჭი-
თხავდი. ირგველივ ათასი ჭარის მწე-
რი ბზუოდა. დროგამოშვებით ხმე-
ლი ტოტების მტკრების ხმაც ერო-
ვდა. ტუის ხმაურს,—ჭუნჯღლების
ცხოველები მოდიოდნენ წყალზე.
ხმაური, შლიდინი, სიწყნარე... მხო-
ლოდ მწერებს ბზუოლი... მერე ისეც
თავიდან იწყებოდა ყველაფერი.

ამასობაში ინათა. ჩემს წინ, გაში-
შვლებულ ტოტზე, მაიმუნო გადმო-
ცოცდა, შემამჩინა და დამაქცირდა.
კარვა ხანს მამტერდებოდა, მერე სხვა
მაიმუნებიც მოიხმო, და მალე ცნო-
ბისმყოფარეთა მთელმა ბროვამ მოი-
ყარა თავი. წიკონებდნენ, ფუსფუს-
სებდნენ და ტოტებს აუროდნენ
ხერელზე ფარებულ დამცვილ ბა-

ლამიები ჯუნგლებში

—ნაა, რა თქმა უნდა!—მიბასუხა
და გაიღიმა.
ვიცოდი, ადგილობრივი მცხოვრე-
ბლების დაუხმარებლად ოკაპის ლან-
დას ვერ ვნახავდი.

პიკემეები საშვილიშვილო ჭოხებს
როდი ავებენ. მათ ეს არც სჭირდებ-
ათ. როგორც მოხეტიალე ხალხს
შეეფერება,—დღეს აქ არიან, ხვალ—
იქ. ერთი სიტყვით, იქ მიდიან, სა-
დაც თავს იოლად გაიტანენ. ლიანე-
ზისაგან მოწინული და ბანანის ფოთ-
ლებით გადახურული მათი ჭოხები
ძლივს თუ იქნება ერთი მეტრი სი-
მაღლისა.

ოღანმ მამასთან მივუყვანა.
მამამისი, როგორც შევიტყუე, ტო-
პის ბელადი ყოფილა. მან, ჩიხუსით
ხელში, ქოხის წინ მოიროხა ფეხი.
ოღანმ ყველაფერი დაწერილობით
უპაზო, რის შედეგაც მამა აწამოღდა
და სადღილე მიმიწვია. ცოტა უგუ-
ნებოდ შევიქნეი, როდესაც გავიგე,
რომ მათი სავარაილო კერძი — ცო-
ცხალი მატლები უნდა მეჭვამა. რა
თქმა უნდა, უართან ერთად თავაზიან-
ი მადლობის გადახდაც დამჭირდა...
სამაგიეროდ, მათი ცეკვებით ვისი-
ამგეფ.

შეზღალს იამბობი ერცვა. ფუთხარი,
რომ ოკაპებს ეეჭებდი. თანაც ვთხო-
ვე, დამხმარებოდა და ორიოდ გამ-
ყული გავენებია. დახმარებისათვის
საჩუქარს დავპირდი: თითო კაცში—
თითო ბროლის ღინწა. პიკემებისთ-
ვის ეს ძვირფასი საჩუქარია,—ღინ-
წის საშუალებით ყოველთვის შეუძ-
ლიათ გააჩინონ ცეცხლი.

იამბობი ორი გამყული გამატანა.
ორივენი მარჯვედ ცოცავდნენ ხეებ-
ზე, ტოტიდან ტოტზე მაიმუნეებით
დაბეზოდნენ. უკან მე და მინდელი
მიხეუვებოდი. ერთ მომცრო ნაკა-
დულთან შევიჩრდიოთ. აქ უნდა ვაგვე-
თიო ლამე. მალე ციცილი გაუახილეთ.
ჩემი გამყურები ცეცხლისპირას წა-
მოგორდნენ და მალე ჩაიბინეს,—
არც ღოგინი, არც სასთუმალი!

კურდღლებით ვთვლემდი. შუა-
ღამისას ხმაურმა გამოგვარკობა,—
ჩვენი ბანაკის ახლოს ორი დიდი ტა-
ხა დაშლივიგინობდა. მივანათე თუ არა
ჯიბის ფარანი, თვალს მიეფარნენ.

მეორე დღეს ერთ აწოვალ ხეზე
„სათვალთვლო კოშკი“ მოვაწყუეთ.
აქედან უნდა მედარაჯნა ოკაპისათ-
ვის. როგორც პიკემეები ირწმუნე-
ბოდნენ, აქ ნამდვილად საოკაპო ად-
გილი ყო.

მაგრამ საში დღე გავიდა და ოკაპე-
ბი არ ჩანდნენ. ყოველ დღით, ოკაპის
ამოსვლისას, ხეზე ავცოცდებოდი და
საათობით ვაუყურებდი წყალს; მერ-
ვენებოდა, რომ ოკაპს ვხედავდი. სა-
ღამოს ჩამოვიდოდი ძირს, დაღლი-
ლი და ქინქლებისაგან მთლად დაკ-
ბენილი. სათვალთვალის თავზე ქინ-
ქლებისაგან დამცველი ბაღე გადავ-
ჭიმეთ, მაგრამ არაფერმა უშველა,—
ბაღის ნახვრეტებში მწერები თავი-
სუფლად ძვრებოდნენ.

მეხუთე დღეს, უკვე აღარ შემეძ-
ლია „სათვალთვლო კოშკი“ გაი-
დგა. ვთხოვე მინდელს, პიკემეი-
სათვის საითაოდ ეკითხა: უნა-

დეს. ჩიბიდან თეთრი ცვირისაბოცა ამოვიღე, ლულას გამოვაბი და პერში დავატრიალე. მაიმუნები თვალის დახამებებაში დაიფანტნენ.—ჭუნჭუნდების ვერც ერთი ბინადარი ვერ იტანს თეთრ ფერს.

ნელ-ნელა გათენდა. მზის ამოსვლას აღარაფერი აკლდა, რომ შამბნარში ფოთილად მომავალი დიდი ცხოველი შეეჩინებ. მეტრამეტი სიფრთხილისაგან თვალდებში შიში ედგა: დიდი ურები აეცვიტა და თითქმის სოველ ნაბიჯზე ჩერდებოდა. აუურადებდა. მე ფოტოაპარატი ბადეში ვავაჯი. სამწუხაროდ, გადაღებისათვის საკმაო სინათლე ჭერ კიდევ არ იყო. თითქოს ჩემს ჩინაზე, ოკაპიც ჩემსკენ ზურგით იდგა. მივბ, ოკაპის სულ ახლოს, რამდენიმე მეტრზე!

ცხოველმა ფოთლები დაუნოსა, მერე შემობრუნდა და ისევ დაუნოსა, ენა გამოკუო, პირში გამოიკავა და... რა ნახეს ჩემმა თვალდებმა ოკაპის შავი და სქელი ენა ნახევარი მეტრი მაინც იქნებოდა. მერე წულისაგან გაეშარა. ორიოდ ნაბიჯის შემდეგ ისევ შეჩერდა და მიაყურა. ეს რამდენჯერმე გაიმეორა. ვიდრე ნაკადულამდე მივიდოდა. სმის დროს წამღაუნებ ასწევდა თავს, აქეთ-იქით იუღრებოდა.

ამასობაში შუცე ამოვიდა. ჩემს სინარულს საზღვარი არ ჰქონდა... ფოტოაპარატის წყაუნზე ოკაპი ხშირ შამბნარში გაუჩინარდა.

პიგმეების სოფელში გახარებული დავბრუნდი. ჩემი კარვის წინ კაი გვარიანი ვახშამი გავმართე. ორივე გამუოლი დავასარქურე და იაბზობიც გავახარე დაპირებული ბროლის ლინზებით.

ბონდი—გამბული ხილი. ამ ხილს ძველად უსურგავით წწავდნენ (უსურგავაზი—იგივე კრიკინა—ველეური ნაზი). ახლა ბაგირით კეთდება; მდინარის ორივე მხარეს დასობილია ორი ბოძი; ბოძებს შორის, ერთი ნაპირიდან მეორემდე, გაჭიმულია წყვილი ბაგირი. ზედ ფიცრების გარდვიგარდმო დალაგებული. ამ ხილზე როცა გადახიარ—თაბთაბი გაუღდის. ეს ხილი უნეტესად განიერ მდინარეზე კეთდება.

ტაგარნა—ფეხთ-აყრული ტალახი. საბლს წინ, ფეხის საწმენდელაზე რომ იფხევენ—ის ტალახი.

ტრიზა—ატალახებულ ქუჩაში მანკანა რომ გაიქროლებს და ტალახს შემოგახეფებს, იმ ტალახსა ჰქვია. „სიტკვა ვანიტრიზაჲო“—ესე იგი ჩემი სიტყვა არაფერი მითინია; მიწაზე დაუშვა, ტალახში ამოსვარაო.

რედაქცია:

გაგვიგონათ თუ არა ეს სიტყვები?
თუ გაგვიგონათ—სად გაგიგონათ?
თუ არ გაგიგონათ—იქნებ მათი სინონიმები იცით? ველით პასუხს.

განმარტება

ანარქისტული იდეა ფილოსოფიის
მეცნიერებათა კანდიდატი
არსი თაბაიშვილი

სუსრული — მეტონიმულ ღრმა, თვალაწვდენელი ხეი ან ხრამი.
— ზეცაში ახელა — ფეხები, ჩახველა — ნაგვეები **უფსკრულა**. (აკაკი).
უფსკრული პირას დგასო, — იტყვიან დასაღუბავად განწირულ კაცზე.
უფსკრული ფსკერი სვან არის ნაწარმოები, უქონ- ლობის მანერეკალი აფიქსების დართით: **უფსკრუ-**

ლი — ესე იგი, რასაც **ფსკერი**, ძირი არა აქვს. თავდაპირვე- ლად უნდა ყოფილიყო **უ-ფსკერ-ური**. აფიქსების დართ- ვამ გამოიწვია ყუთისეული ე ბგერის ჩაგდება. **უ-ფსკრ-ური**: ამას კი მოჰყვა აფიქსული რ ბგერის განწვავება (დისიმი- ლაცია, კანსხვევა) ფუთისეუ- ლი რ-საგან: **უფსკრული**.
უფსკრული თავისი ავე- ბულეით ზედსართავია და იგი ერთად არსებით სახელს ერთ- ლად: **უფსკრული ხეი**, **უფსკ- რული ხრამი**, მაგრამ დროთა განმავლობაში თვითონ იქცა განსებით სახელად.

ქარღვლი

— მომცრო ცხო- ველი, გრიტსურებიანი და ფეხმარდი. ნადირობენ მა- სილ ხორცისა და ზეწვისათვის. ანდაბა: „ორი კურდ- ლის მადღერო ვერც ერთს ვერ დაიჭერსო“. სიტყვა **კურდღელი** მრავალ ხატოვან გამოთქმაში გვხვდება.

კურდღლის გული აქვსო იტყვიან მხალა, მშინარა კაცზე.

კურდღლის ძილი კი ფხიზელ ძილს ჰქვია. სიტყვა **კურდღელი** ორი ნაწილისაგან შედგება: **კურ** — ფორმა. სულხან-საბა **კურდღელს** სწორედ **კურ- დღელს** უწოდებს. რას წარმოადგენს **ღგელი**, **ღღელი**? იგი სიტყვა **გჭმლის** ფონეტიკური სახეცვლილებაა. არცაა ვასაკერია: **კურდღლისათვის** ნიშანდობილი სწორედ **გჭმელი** ყურებია.

მასადავებ, თავდაპირველად იყო **ყურგჭმელი**. დრო- თა განმეოლობაში ყ შეცვლა კ ბგერამ: **ყურგჭმელი**. ამას მოყვა კომპოზიტის მეორე ნაწილში რ ბგერის და- კარგვა: **კურგჭმელი**. შემდეგ გ და მ ბგერებმა ადგილე- ბი იცვალეს: **კურგჭმელი**, მ იქცა დ-დ — **კურდღელი**. და ბოლოს, გ ბგერა გადავიდა დ-ში: **კურდღელი**. აი, ასე- თი როული გზა გაიარა **ყურგჭმელმა**, სანამ **კურდ- ლელად** იქცეოდა.

ინდაური

— მოზრდილი ფრინველი, შეუბუზმლაეი თა- ვით, ნისკარტი ზემოდან ბიბიოსებრი წანახარლით. მიეკუთვნება ქათმების ოჯახს
სიტყვა **ინდაური** მრავალ ხატოვან შედარებებშია: „გინიყო და ანიყო **ინდაურებშივით** ცხვირიდაშეებულები დადიან“. (ყ. გაბაშვილი).
ინდაურის ამოსავალი ფორმაა **ინდლონი**. ამ სახით გვხვდება კიდევ: „**ულგაშებინი ვებებოთნი წამოვარ- და ზეზე**, აიფიქრა **ინდლონივით**“. (აკაკი).
ინდლონი მიღებულია სიტყვა **ინდო** — სადაურობის გამომაბტეულ ურ სფიქსის დართით. **ინდლონი**ს სა- მშობლოდ ინდოეთი ითვლება. სულხან-საბა მას **ინდლორ ქათამს** უწოდებს. შემდეგ საბოლოო ნოსილიდა და ზედსართავი **ინდლორი** გაიარსებითდა.

აურ-ზე დამთავრებული სიტყვების ანალოგიით კი **ინ- დლორი** **ინდაურად** იქცა.

ჩალაქშია

— მოგაფრით რომელი სიტყვის ბაზისულობაა განიხარსებათ.

აღქანადრე ქუშინია მუფის ერთ- ერთი მოხელე საუბრის დროს ჰკითხა: — სებათაშორის, თქვენ დიდებუნი ხომ არ სწავლობდით? — დიახ, ვსწავლობდი, — უპასუხა თვითკაცოვლამა მოხელემ, — და რა- ცა დავაბავრე, ვეგრადიულ პოლში ჩამ- ბრციხენ. თქვენ კი, ნება მიბოძეთ გვითს. იო, სად შეუვათთ აქვამად? — მე რუსეთში ვიარსებები, — იყო დიდი პოეტის პასუხი.

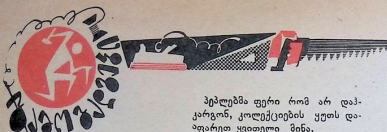
საგებლან სკქეს: უახლოეს ხანში წვე- ულება უნდა გაგზარო და მიწადა იქ თქვენ ამდგრო. ყაბულს ხარო? — ყვილით, — უპასუხა შალაიხინმა, — მაგრამ, სიმღერაში მე რვა ათას დო- ლარს ვაღებ.
— თანახმა ვარ! — წამოიძახა ფაბრი- კატმა, — ოღონდ ერთი პირობით: იმ- ლტერებთ თუ არა, ჩემი სახლიდან წა- ბვენი. არ მიუვარს, არტისტები ჩემთან ჩომ რჩებიან სტუმრად.
— რაბო თავიდან არ მიბოხართი! — შევითი ამოსხლტა მომღერალმა, — ეს სულ სხვა საქმეა. რაკი ვგრე ვსტრო, სი- ხი ათასზეც თანახმა ვარ.

ერთ მშვენიერ დღეს, პარზის პოლი- ციის უფროსმა ანონიმური წერილი მი- ლა. წერილში ეწერა: „ოვდა-ყური ადუ- ნეთი მოქმედაჲ ანტუან ზურდელს. მის ბაღში ერთი კაცის გვაიმ მარხია“.
კარგად გაიწებულეი არც კი იყო, რომ ათმა პოლიციელმა ზურდელის ქვიშკარს ბრახული აუტყხა. მიმული დღე ოქლს ღვრიდნენ პოლიციელები — სულ ერთი- ანად გადიხარეს ბაღი, მაგრამ ვერა ვერ იპოვეს.

იმ ზღვებულს მოკანდაის ბაღში შეს- ინიწვეი ვარდები აუვადლა.

ფორადაც კი არავის მოხვლია, რომ ანონიმური წერილის ავტორი იყო... თე- თონ მხრდელი. იგი თურმე კარგა ხანი ნადელისად უმწრდელს სარტყლებით და- ჩაგრულ თავის ბაღს, მაგრამ ვერასოდეს ვერ გაიწენია დრო მის დასაბრავლ-

გამოჩინელი მომღერალი თეოდორ შა- ლაიანი ამერიკაში კონცერტს მართავდა. ერბოხლ მასთან მივიდა მდიდარი ამერი- კელი ფაბრიკანტი.
— მისტერ შალაიხინ, — თქვა მან, — თქვენ გვარჩინად მღერით. გთავაზობო

პებლემბა ფერი რომ არ დაპ-
კარგონ, კოლექციების ყუთს და-
აფარეთ ყვითელი მინა.

თუ უთოს ძირზე ეა-
ნგი მოეცა ან რაიმე
ლაქა მოეცხო, ქალა-
ღზე მარილი მოაწინე
და ზედ ციფე უთო გაუ-
სეი,—უთოს ძირი ხე-
ლად გაპრილდება.

კიბეს ხეზე რომ მიაყუდებ და ზედ
შედგები, შეიძლება დაცურდეს და
დაზიანდეს ეს რომ არ მოხდეს, კი-
ბის თავში, საფეხურივით გააბი თო-
კი, ძალიან ნუ გაჭიმავ. კიბეს ხეზე
რომ მიაყუდებ, აღარ დაცურდება
და არც ხე დაზიანდება.

ნემს თუ ასე შეინა-
ხავ, იგი არც დიაკარ-
გება და არც ხელში
შეგეგობა.

თუ ქვაბში რძე ჩა-
იწვა, აიღე ბამბა, და-
ასველე ყავის ქაფში
და ქვაბის ფსკერი იმ-
ით გაწმინდე.

საჭიროების შემთხვევაში, შენ
თვითონ შეგიძლიათ მინა გამ-
ჭრქალო (გაუმჭვრივალე ვახა-
ლა): მინაზე დაყარე ზუმფარას
ფხვნილი, ზედ მეორე მინა დაა-
დე და ერთმანეთს გაუსევი;
ორივე მინა გაუმჭვრივალე გახდ-
ბა.

ზამთარში, გაყინუ-
ლმა წყალმა კასრი რომ
არ გახეთქოს, კასრში
წინასწარ შეშის ნაპო-
ბი ჩაავლე.

გახეული ტანსაცმე-
ლი თუ გინდა შეაკე-
თო, აუცილებელი არ
არის ნემსი და ძაღვი.
გახეულ ადგილს პირი
შეუკარი, უბი კვერც-
ხის ცილა წაუსვი, ზედ
ქსოვილის ნაჭერი დაა-
დე და ცხელი უთო
დააჭირე. ამის შემდეგ,
გახეულ ადგილს გელარ
ციკნობ—ახალთახალი-
ვით იქნება.

თუ საცობი პატარაა, ჩაავლე
მღურავი წყალში და გადილდება;
თუ დიდია—ამოჭერითისე, რო-
გორც ნახტუთა ნაწვეწყბი.

— უეინ, დამისახელე.
რომელიმე აბსტრაქტული
სახელი, —უთხრა მასწავ-
ლებელმა პატარა გოგო-
ნას.

— არ ვიცი, მასწავლე-
ბელო.

— არ იცი? მამ კარგი.
აბსტრაქტული სახელი
ეწოდება სავანს, რომელ-
ზედაც შეგიძლია იფიქ-
რო, მაგრამ ვერ შეხეზი.
აბა, ახლა დამისახელე.

— გაჯერაგებული დუშელი, —
სწრაფად მიუგო გოგონამ.

დღემად დედას ერთი პენი სთხო-
ვა.

— რაში დაბარეუ ის ფული,
გუშინ რომ მოგეცი? ჰკითხა დე-
დამ.

— ერთ მოხუც ქალს მივეცი.
— კარგი გქონია. აი, შენ კიდევ
ერთი პენი! ახლა მითხარი, რატომ
მიეცი იმ მოხუც ქალს ფული?
— იგი ტკბილულს მყოფდა.

— ფრანც, დავუშვათ, შენ
ათი ფრანცი გაქვს ჯიბეში, აქედან
სამი დაკარგავ. რა დაგჩნება ჯი-
ბეში?

— ნახურტი, პატრიცეპული
მასწავლებლებო.

— დედა, მანამ მასსოფრობა
დაკარგა!

— დღეს ორჯერ დაიბანა ხელ-
პირი.

ათი წლის ვილიმ თავის მას-
წავლებელს დაურეკა.

— პატრიცეპული ვაგნერ, ვილი
ბრალნი ავად გახდა და დღეს სკო-
ლაში ვერ მოვა.

— სამწუხარო ამბავია, —თქვა
მასწავლებელმა, —ვინ მირეკავს?

— გირეკავთ... გირეკავთ... —
აბლუკუნდა ვილი, —მამაჩემი.

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი
„საბავშვო“

ბულგარული და
კადიმობილიანი

ღონღონის ხელისუფლება გადწყვეტილებით, აიკრძალა ქალაქის ბაღებსა და პარკებში პორტრეტული (თან სატარებელი) რადიომიმღებების ჩართვა. ამ აკრძალვის მიზნით უზრაველია მუსიკალური რადიოგადამცემები ბულბულების გაღობის აბზომის; ბულბულებს კი ღონღონში მრავალი თავიანთსეველი ჰყავთ.

პოლონეთის რაბდინიმი
საათში მიღებლი ფხტი

პოლონეთის ყოველწლიურად უაზრავი ტურისტები აწუხებს. მაგრამ ყველას ჩოლი აქვს საშუალება, მხოლიანად მოიაროს ეს ღამაში ქვეყანა. და აი, ვარსყველამა გადაწყვიტეს, დაეხმარონ ტურისტებს: 30 კტტარი ფარიოზზე გაეყვლიდნა პლასტმასის მაცეტი, სადაც წარმო-

დგენილი იქნება პოლონეთის ყველა მინარე, ტბა, ქალაქი, მსხვილი სამარეველო ობიექტებმა ასე რომ, ტურისტს რამდენიმე საათში ფხტი „მოკლის“ პოლონეთის და გაეცნობა მის შოავარ ღონღონში მზაობეს.

**რბობა
სასარგებლო მფინანი**

ამას წინათ, ინგლისელმა ენტომოლოგებმა გამოიანგარიშეს, რომ მწერებს ყველაზე მეტად ობიექტი ანადგურებენ.

ინგლისში ერთი წლის მანძილზე ობობებ მიერ დახოცილი მწერების საერთო წონა რამდენიმე ათას ტონას შეადგენს.

ბან 300 სალონო მოკვლა

რამდენიმე თვის წინ გარდაიცვალა განას მჭედრი უბუცესი მონადირე, რომელსაც 300 სბილო ჰყავდა მოკვლილი. იგი თავისთვის სბილის ეშვებს იტოვებდა, ხორცს კი შოამომავლები უნაწილებდნენ შოამომავლები 130 წლის მონადირეს საქაოლ ბევრი დარჩა— 350 შვილი და შვილიშვილი.

ბიონიშმა ბაზემი მობიტატა

ამას წინათ, ინგლისის ქალაქ კალდესის გარეუბანში მებტად უცნარი ამბავი მოხდა: ბაიონიშმა, სახელად ბურნი, ერთი თვის ბაგვენი მოიტაცა სახლიდან და იქვე მდგარ მხალად ხეს კენწურაში მოეცა. შეშინებული ბაღის ყვირილზე ხის გარშემო დაღმა მოყარა თავი. ბევრს ეყადნენ, ბაიონიშ ხიდან რიგორმე ჩამოიტყუებინათ, მაგრამ მან ყური აჩავის არ ახიბავა.

მაღე, ხეზე მებრე ბაიონიშმა გომონდა, რომელმაც ბურნიის ეპლაპარაკება გამოართვა. „გოლაპარაკება“ სასურველი შედეგით დამთავრდა: ბური, გულზე მაგრად მიხუტებულ ბაგვენიანად, მებრე ხეზე გადებტა, იქედან სწრაფად ჩა-

მოკცოდა, ბაგვენი ფრთხილად დასვა მწიწაზე და ისევ ხეზე ავარდა. ბაგვენი სრულიად საღ-სალამათი აღმოჩნდა.

უძველესი სპარაქილი

ეგვიპტის ერთ-ერთ პირამიდაში აღმოაჩინეს ყველაზე ძველი სპარაქელი, რომელიც ფარიონის დედის გეოვროდა. ეს სპარაქელი ხუთი ათასი წლის წინათაა დაზნადებული.

**შხიიტარისი შხიიტისბანი
მეჩ სბარბიბი**

აშშ-ში არსებულმა შვეიცარიის ტურისტულმა ბიურომ თავის შვედ კოლეგებს წინადადება შესთავაზა: დაიწვიონ ამერიკელთა შორის ახსნა-განმარტებითი მუშაობა ღონღონებით: „შვეიცარიისა და შვეიცარიის ერთი და იგივე არაა“. ამ კამპანიის აუცილებლობა იმან გამოიწვია, რომ შვეიცარიის ტურისტული პროსპექტების გაცნობის შემდეგ, ამერიკელები ხშირად შვეიცარიის საშაგავრო ბილეთებს იძებნენ.

ქალბი ზღმის ფსქარში

მარტელში შენდბა წყალქვეშა ქალბი ქალბეში სულ 20 სბილი იქნება. თითი საბლში, სბვადასბა მყენიერული კოპოცველების ჩასატარებლად, თითი მცენიერი იცხობრებს.

ზუსტის ტომალმეზე მეტეპე

პოლარული ღამის წყვილიში მარტოდ მარტო მიქტის ირეშვამული მარხილი. ირგვლე უსასრულო, ერთგვროვანი უდაბნოა. არც ვარსკვლავები ჩანს ცაზე, არც კომპასი აქვს მზაყარს, მაგრამ იგი მინცე სწორი ვხუთ მიმეშრება შირეული დასაგონისკაც; როგორ ხდებდა ეს? იტყვ ალბო შედლის აპა..

აი, მარხილი ჩრდებმა, მზაყარი გაღმობის მარხილიდან, ამტრებს სოვლის გამაგრებულ შედაპარს და ხელს თოვლქვეშ ჰეოსის კი მარამ, რას ეტებს თოვლქვეშ?

უკიდურესი ჩრდილოეთის მებრევი და მინადირენი შემოღობიანა უტარადლებით აცვარდებიან, რ-

შელ მზარეს წვემა ქართი გადაეუღლი ბაღბი. ზამთარში კი, მგარტობარე, ნავარჯიშვეი თითუბით ადვილად განსაზღვრავენ, საითაა გადაყვნილი ბაღბის ღებე. ამის შემდეგ უკვე იციან, როგორ აიღონ გულ-ბაღბის მიმართლებით თუ პირიქით, მარჯვენა თუ მარცხენა ამტობ, 200 კილომეტრითაც რომ იყონ დაზნობრებული თავიანი სადგომს, ადგალობრევი მცხოვრებლები ჩოლად იტებენ სწორ გზას შინისკაც.

რედაქტორი მუხრან მამახარაძე
სარედაქციო კოლეგია: ვილიამ ბიბინძე, ჩოსტომი ელანიშვილი, ივანე პარკლანიანი, რევაზ ნინიფანიანი, ჯუანხშია კვარაცხელიანი, სერგო კლიაშვილი, ზურაბ ლუშაბაშვილი (პ/მ. მდივანი), მაიკუაწი, ბაიოზ ფოცხოვილი (სამხატვრო რედაქცია), გიორგი შატბერაშვილი

ჩვენი მისამართი: თბილისი, პლენიფიკის 91 ტელ. 5-07-43

„სიონური“. შა რედაქციის იხილ. ადრე რედაქცი: თბილისი, პრ. ქალაქის, 91. გომიქველბის ანგედეგობა. ტელ. 12153 ტელ. 32.000. პოსტ. ოფისი. 477. შა რედაქციის ანგედეგობა. 267-63 რ. ოფისის ტელ. 2138. გომიქველბის ტელ. 691. სბ-ქმ. მარტის გომიქველბის ტელ. 1-1

აქედანვე შეიძლება მისაღება ავტობრებს აკ ოპარტმენტში.

ფასი 20 კაპიკი

ბუნების

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

— ჩემი რა ბრალისა,
თოჯინამ გაგწუნა!

684/330

ЗАМБАЗА

САРПОВСКИ
СРЕДНОУЧНО

ИНДЕКО 76157

